

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

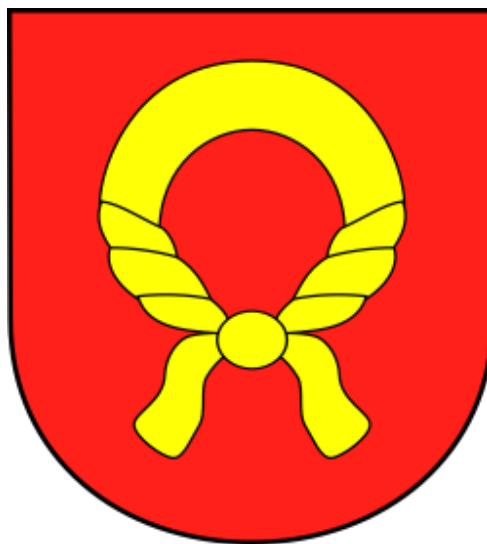

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych Miasta i Gminy Odrzywół na lata 2026- 2030

Dokument opracowany przez:

Miejsko Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
w Odrzywole

ul. Warszawska 64,
26-425 Odrzywół

www.gopsodrzywol.naszops.pl

Przy wsparciu:

Mazowieckie Centrum
Polityki Społecznej

ul. Grzybowska 80/82
00-844 Warszawa

www.mcps.com.pl

Utila Sp. z o.o.

ul. Łotewska 17 lok. 01
03-918 Warszawa

www.utila.pl

Odrzywół, 2026

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Plan powstał w ramach projektu
„Dla Ciebie, dla mnie, dla nas – rozwój usług społecznych na Mazowszu”
prowadzonego w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027
współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus
Priorytet IV. Spójność społeczna i zdrowie
Działanie 04.13 Wysokiej jakości system włączenia społecznego

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	4
1. Wstęp	5
Koncepcja opracowania Planu.....	5
2. Uwarunkowania wynikające z dokumentów strategicznych i programowych.....	6
3. Diagnoza	7
3.1. Charakterystyka	7
3.1.1. Struktura społeczna.....	7
3.1.2. Główne problemy społeczne i przyznawane świadczenia	9
3.2. Zasoby	12
3.2.1. Istniejące na terenie zasoby, podmioty i organizacje	12
3.2.2. Odpłatność za pobyt w domach pomocy społecznej i piecza zastępcza	15
3.2.3. Usługi świadczone w środowisku.....	15
3.3. Diagnoza potrzeb wybranych grup docelowych w podziale na obszary wsparcia	19
3.4. Analiza potrzeb podmiotów pomocy społecznej	25
4. Plan deinstytucjonalizacji usług społecznych.....	27
4.1. Osoby starsze.....	28
4.2. Osoby z niepełnosprawnościami.....	29
4.3. Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego	30
4.4. Dziecko i rodzina	31
5. Zestawienie potencjalnych źródeł finansowania.....	32
6. Systemy monitorowania i oceny	39
6.1. Wskaźniki rezultatu i produktu.....	39
6.2. Opis systemu monitorowania realizacji planu i osiągnięcia wskaźników	40
6.3. Ocena skuteczności i efektywności planu (ewaluacja)	41
7. Spis elementów graficznych	42

WYKAZ SKRÓTÓW

AOON – Asystent Osobisty Osoby z Niepełnosprawnością
BDL GUS – Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego
CIS – Centrum Integracji Społecznej
DDP – Dzienny Dom Pomocy
DPS – Dom Pomocy Społecznej
EFS+ – Europejski Fundusz Społeczny Plus
FEM – Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027
FERS – Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027
GUS – Główny Urząd Statystyczny
JST – Jednostka samorządu terytorialnego
KIS – Klub Integracji Społecznej
LPDI – Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych
MCPS – Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej
MGOPS – Miejsko Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
MRPiPS – Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
NGO – Organizacja pozarządowa
NSP 2021 – Narodowy Spis Powszechny 2021
OPS – Ośrodek Pomocy Społecznej
OW – Ośrodek wsparcia
OWES – Ośrodek wsparcia ekonomii społecznej
OZPS – Ocena zasobów pomocy społecznej
PCPR – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
PES – Podmiot ekonomii społecznej
PFRON – Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
POW – Placówka opiekuńczo-wychowawcza
PS – Przedsiębiorstwo społeczne
PUP – Powiatowy urząd pracy
PWD – Placówka wsparcia dziennego
ŚDS – Środowiskowy dom samopomocy
UE – Unia Europejska
UM – Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego w Warszawie
UTW – Uniwersytet trzeciego wieku
WTZ – Warsztaty terapii zajęciowej
ZAZ – Zakłady aktywności zawodowej

1. WSTĘP

Niniejszy Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych na lata 2026-2030 stanowi odpowiedź na zmieniające się potrzeby mieszkańców gminy, wyzwania społeczno-demograficzne oraz ewolucję podejścia do prowadzenia polityki społecznej.

Przez wiele lat wsparcie z pomocy społecznej kierowane było głównie do osób zagrożonych wykluczeniem i znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej. Obecnie obserwujemy zmianę w prowadzeniu polityki społecznej i rozszerzanie zakresu jej oddziaływania na wszystkich mieszkańców lokalnych społeczności. Realizacja celów nowej polityki społecznej wymaga integracji działań różnych systemów, takich jak pomoc społeczna, ochrona zdrowia, edukacja czy ekonomia społeczna oraz planowania opartego na diagnozie potrzeb. Kluczowym założeniem Planu jest rozwój usług świadczonych w miejscu zamieszkania jako uzupełnienia dla opieki instytucjonalnej, przy jednoczesnym zachowaniu możliwości wyboru najbardziej odpowiedniej formy wsparcia przez mieszkańców.

Plan odpowiada na zdiagnozowane wyzwania, w szczególności związane ze starzeniem się społeczeństwa oraz rosnącym zapotrzebowaniem na usługi wspierające codzienne funkcjonowanie. Uwzględnia również potrzeby dzieci i rodzin, osób z niepełnosprawnościami, osób w kryzysie zdrowia psychicznego oraz osób w kryzysie bezdomności.

KONCEPCJA OPRACOWANIA PLANU

Plan został opracowany przez pracowników Miejsko Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej we współpracy z ekspertami zewnętrznymi. Podstawą jego przygotowania była diagnoza lokalnych potrzeb oraz analiza dokumentów strategicznych na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym Strategii rozwoju usług społecznych, Regionalnego Planu Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji dla Województwa Mazowieckiego oraz gminnych.

Dokument składa się z części diagnostycznej i wdrożeniowej. Pierwsza obejmuje analizę sytuacji społecznej, identyfikację problemów oraz inwentaryzację zasobów lokalnych. Druga zawiera kierunki działań w kluczowych obszarach wsparcia, analizę kosztów oraz system monitorowania i oceny realizacji Planu.

Ważnym elementem procesu diagnozowania potrzeb i projektowania kierunków rozwoju usług społecznych były warsztaty diagnostyczno-strategiczne, które odbyły się 11 czerwca 2026 r. w Urzędzie Miasta i Gminy Odrzywół. W spotkaniu uczestniczyli przedstawiciele Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Odrzywole, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Publicznej Szkoły Podstawowej im. Jana Pawła II w Odrzywole, Zespołu Szkół w Lipinach, Środowiskowego Domu Samopomocy w Myślakowicach, NZOZ Odrzywół, Klubu Malucha, Komisariatu Policji, Biblioteki Publicznej, Urzędu Miasta i Gminy Odrzywół, przedstawiciele Rady Gminy oraz sołectw. Wnioski wypracowane podczas warsztatów stanowią jeden z kluczowych fundamentów niniejszego Planu i znalazły odzwierciedlenie zarówno w części diagnostycznej, jak i wdrożeniowej dokumentu.

Realizacja Planu ma na celu rozwój dostępnych i zintegrowanych usług środowiskowych, wzmocnienie lokalnego systemu wsparcia, a w konsekwencji poprawę jakości życia mieszkańców miasta i gminy, ze szczególnym uwzględnieniem osób starszych, osób z niepełnosprawnościami i osób w kryzysie zdrowia psychicznego oraz rodzin z dziećmi.

2. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH I PROGRAMOWYCH

Powiązanie celów strategicznych Lokalnego Planu Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych Miasta i Gminy Odrzywół na lata 2026-2030 z dokumentami na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym zapewnia spójność działań oraz sprzyja efektywnemu wykorzystaniu dostępnych zasobów. Pozwala to na lepsze dopasowanie lokalnych inicjatyw do priorytetów wyższego szczebla, zwiększając skuteczność działań oraz możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych.

Poniższa **Tabela 1** prezentuje zgodność założeń Planu z kluczowymi dokumentami strategicznymi na różnych poziomach zarządzania, potwierdzając komplementarność i spójność planowanych działań.

Tabela 1. Powiązanie celów Planu z dokumentami strategicznymi wyższego szczebla

Dokument	Zgodność
Strategia Rozwoju Usług Społecznych, polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 roku)	Cele wyznaczone w Lokalnym Planie Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych Miasta i Gminy Odrzywół na lata 2026-2030 są zgodne z: • Cel strategiczny 2. Zbudowanie skutecznego i trwałego systemu świadczącego usługi społeczne dla osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. • Cel strategiczny 3. Włączenie społeczne osób z niepełnosprawnością dające możliwość życia w społeczności lokalnej niezależnie od stopnia sprawności. • Cel strategiczny 4. Stworzenie skutecznego systemu usług społecznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi.
Regionalny Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji dla Województwa Mazowieckiego na lata 2026-2030	Cele wyznaczone w Lokalnym Planie Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych Miasta i Gminy Odrzywół na lata 2026-2030 są zgodne z: • Cel 1. Tworzenie systemu wsparcia dla rodzin i dzieci, w tym dzieci z niepełnosprawnością oraz otoczenia tych rodzin wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, poprzez rozwój usług środowiskowych. • Cel 2. Włączanie osób niepełnosprawnych w życie społeczne i zawodowe w środowisku lokalnym. • Cel 3. Zwiększenie dostępności i poprawa jakości usług realizowanych na rzecz seniorów oraz ich opiekunów. • Cel 4. Poprawa dobrostanu osób z zaburzeniami psychicznymi poprzez zapewnienie dostępu do zróżnicowanych form pomocy i wsparcia oraz zapobieganie ich stygmatyzacji i wykluczeniu.
Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Odrzywół na lata 2022-2027	Cele wyznaczone w Lokalnym Planie Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych Miasta i Gminy Odrzywół na lata 2026-2030 są zgodne z: • Cel strategiczny 1: Aktywizacja i integracja grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. • Cel strategiczny 2: Rozwój systemu wsparcia rodziny ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży. • Cel strategiczny 3: Budowa partnerstwa na rzecz budowy kapitału społecznego i rozwoju przedsiębiorczości lokalnej.

Źródło: opracowanie własne

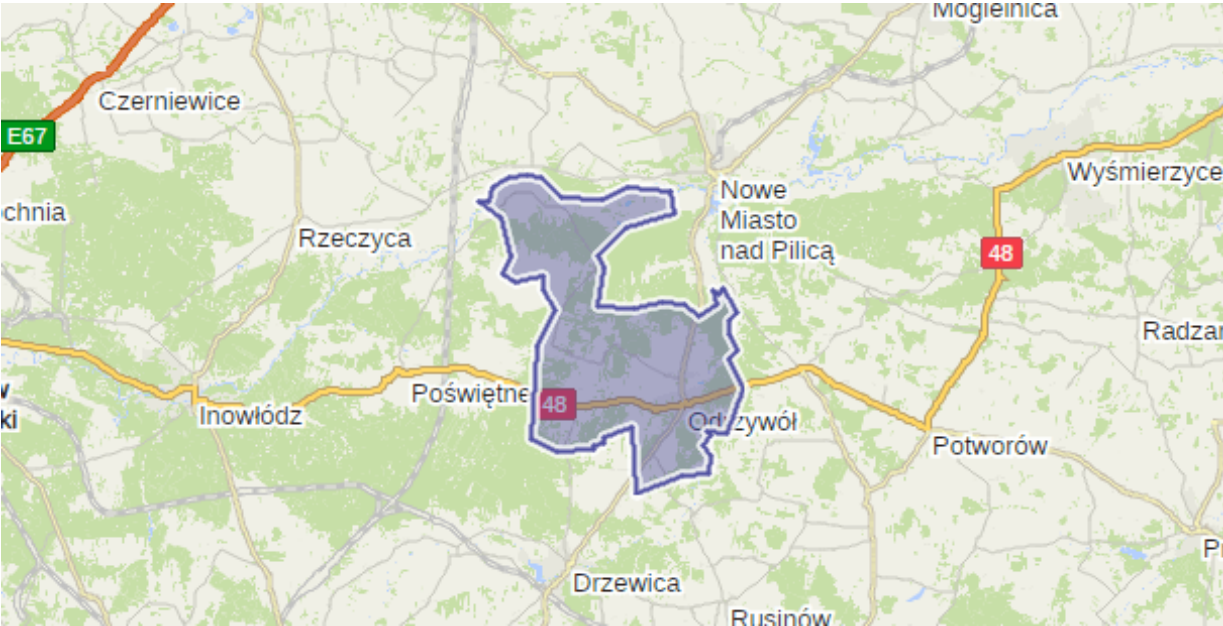
3. DIAGNOZA

3.1.CHARAKTERYSTYKA

Odrzywół to gmina miejsko-wiejska położona w południowej części województwa mazowieckiego, w powiecie przysuskim. Zajmuje obszar 99,11 km², co stanowi 11,84% powierzchni powiatu. Jest to jednostka o charakterze rolniczo-leśnym, użytki rolne zajmują 70% jej terytorium, natomiast lasy stanowią 25% powierzchni.

Struktura osadnicza opiera się na 16 sołectwach: Ceteń, Dąbrowa, Jelonek, Kamienna Wola, Kłonna, Kolonia Ossa, Lipiny, Łęgonice Małe, Myślakowice, Myślakowice-Kolonia, Odrzywół, Ossa, Różanna, Stanisławów, Wandzinów oraz Wysokin, a także 7 pozostałych miejscowości podstawowych: Badulki, Dębowa Góra, Emilianów, Janówek, Kłonna-Kolonia, Las Kamiennowski i Piaski. Gmina graniczy bezpośrednio z sześcioma jednostkami: Drzewica, Klwów, Nowe Miasto nad Pilicą, Poświętne, Rusinów oraz Rzeczyca. Położenie miasta i gminy Odrzywół ilustruje **Mapa 1**.

Mapa 1. Położenie miasta i gminy Odrzywół

Źródło: mapa.targeo.pl/odrzywol

3.1.1. STRUKTURA SPOŁECZNA

W 2025 roku gminę Odrzywół zamieszkiwało 3 317 osób. Struktura ludności charakteryzowała się nieznaczną przewagą liczby mężczyzn nad liczbą kobiet, wynoszącą 75 osób. W analizowanym okresie 2023–2025 odnotowano ogólny spadek liczby ludności o 2,21%. W odniesieniu do struktury płci obserwuje się zróżnicowaną dynamikę zmian spadkowych: liczba mężczyzn zmniejszyła się w tym okresie o 1,51%, natomiast liczba kobiet o 2,93%. Szczegółowe dane dotyczące liczby ludności w latach 2023–2025 przedstawia **Tabela 2**.

Tabela 2. Liczba ludności w podziale na płeć w latach 2023–2025

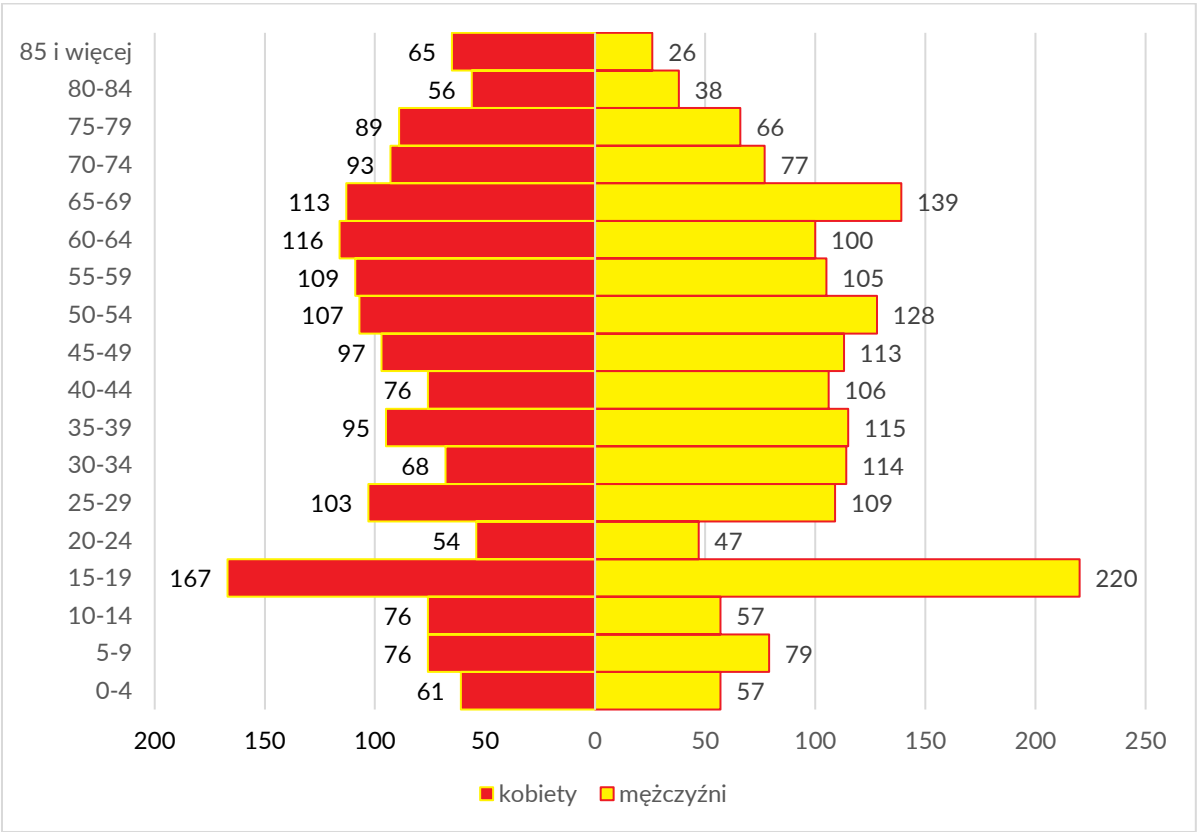
Liczba ludności ogółem			Mężczyźni			Kobiety		
2023	2024	2025	2023	2024	2025	2023	2024	2025
3 392	3 353	3 317	1 722	1 694	1 696	1 670	1 659	1 621

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

W 2025 roku najliczniejszą grupę mieszkańców gminy Odrzywół stanowiły osoby w wieku 15–19 lat (387 osób) oraz w wieku 60–64 lata (252 osoby). Najmniej mieszkańców jest w przedziałach wiekowych

80-84 lata (94 osoby) oraz 85 i więcej lat (91 osób). W grupach powyżej 75. roku życia oraz w najmłodszym przedziale wiekowym 0-4 lata kobiety dominowały liczebnością. Szczegółowe dane dotyczące liczby mieszkańców gminy Odrzywół w podziale na płeć oraz grupę wieku przedstawia poniższy Wykres 1.

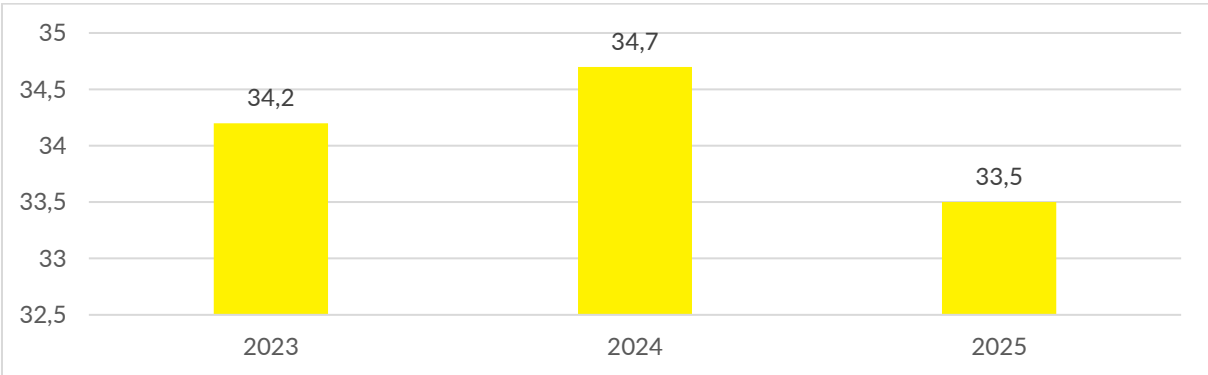
Wykres 1. Piramida wieku i płci w 2025 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi w gminie Odrzywół w latach 2023-2025 utrzymywał się na zbliżonym poziomie. W 2023 r. wynosił 34,2, a w 2024 r. nieznacznie wzrósł do 34,7. W 2025 r. odnotowano spadek wskaźnika do 33,5. Oznacza to, że po niewielkim wzroście obciążenia ludności w wieku produkcyjnym osobami starszymi w 2024 r., w kolejnym roku nastąpiło jego zmniejszenie (Wykres 2).

Wykres 2. Współczynnik obciążenia demograficznego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Najliczniejszą grupę mieszkańców pod względem wykształcenia stanowią osoby posiadające wykształcenie średnie i policealne (26,80%). Istotny udział w strukturze mają również osoby z wykształceniem podstawowym (21,13%) oraz zasadniczym zawodowym lub branżowym (20,20%). Wyraźnie mniejszą grupę stanowią osoby o wykształceniu wyższym (14,71%). Najmniejsza liczba osób posiada wykształcenie gimnazjalne (2,83%) lub podstawowe nieukończone (2,63%). Szczegółowe dane

dotyczące poziomu wykształcenia mieszkańców Odrzywołu w 2021 roku przedstawia poniższa **Tabela 3**.

Tabela 3. Poziom wykształcenia mieszkańców

Wykształcenie	Liczba osób	Procent ogólnej liczby mieszkańców
Wyższe	504	14,71%
Średnie i policealne	918	26,80%
Zasadnicze zawodowe/ branżowe	692	20,20%
Gimnazjalne	97	2,83%
Podstawowe	724	21,13%
Podstawowe nieukończone	90	2,63%

Źródło: opracowanie własne na podstawie Narodowego Spisu Powszechnego 2021 (stan na 31.07.2025 r.)

W 2025 roku zarejestrowanych było 182 osób bezrobotnych, co stanowiło 10,41% mieszkańców gminy w wieku produkcyjnym. W porównaniu do 2023 roku odnotowano spadek tego wskaźnika o 0,88 pp. W przypadku obu płci w analizowanym okresie 2023–2025 nastąpił ogólny spadek poziomu bezrobocia. W kontekście mężczyzn odnotowano spadek wskaźnika o 1,16 pp. mieszkańców w wieku produkcyjnym, natomiast w przypadku kobiet odnotowano spadek o 0,47 pp. Należy jednak zwrócić uwagę na zróżnicowaną dynamikę tych zmian w obu grupach: w latach 2023–2024 odnotowano wyraźny spadek poziomu bezrobocia rejestrowanego (u mężczyzn zmniejszył się on z poziomu 12,27% do 9,15%, a u kobiet z poziomu 9,97% do 8,84%), po czym w 2025 roku nastąpiło ponowne, zauważalne zwiększenie tego wskaźnika – odpowiednio do poziomu 11,11% wśród mężczyzn oraz 9,50% w grupie kobiet. Szczegółowe dane dotyczące poziomu bezrobocia w gminie Odrzywół w latach 2023–2025 przedstawia poniższa **Tabela 4**.

Tabela 4. Poziom bezrobocia w latach 2023-2025

Bezrobocie rejestrowane	Liczba osób			Procent w liczbie mieszkańców w wieku produkcyjnym		
	2023	2024	2025	2023	2024	2025
Ogółem	206	162	182	11,29%	9,01%	10,41%
Mężczyźni	128	92	110	12,27%	9,15%	11,11%
Kobiety	78	70	72	9,97%	8,84%	9,50%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS (stan na 31.07.2025 r.)

3.1.2. GŁÓWNE PROBLEMY SPOŁECZNE I PRYZNAWANE ŚWIADCZENIA

Najczęstszym powodem przyznawania pomocy społecznej w gminie Odrzywół w 2025 roku było ubóstwo. Świadczenia z tego tytułu otrzymało 20 rodzin. Kolejnymi najczęściej występującymi powodami były: niepełnosprawność (19 rodzin), bezrobocie (11 rodzin) oraz potrzeba ochrony macierzyństwa (9 rodzin). W porównaniu do 2023 roku odnotowano wzrost liczby rodzin objętych wsparciem z powodu: niepełnosprawności (wzrost o 3 rodziny). W przypadku długotrwałej lub ciężkiej choroby, potrzeby ochrony macierzyństwa oraz zdarzeń losowych liczba rodzin w 2025 roku pozostała na identycznym poziomie jak w roku 2023. W przypadku pozostałych istotnych kategorii, takich jak bezrobocie (spadek o 6 rodzin) oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (spadek o 1 rodzinę), odnotowano spadek liczby rodzin objętych wsparciem. Szczegółowe dane dotyczące powodów przyznawania pomocy społecznej w gminie Odrzywół w latach 2023–2025 przedstawia poniższa **Tabela 5**.

Tabela 5. Powody przyznawania pomocy społecznej w latach 2023-2025

Powód	Liczba rodzin		
	2023	2024	2025
Ubóstwo	20	29	20
Potrzeba ochrony macierzyństwa	9	8	9
- w tym wielodzietność	9	8	8
Bezrobocie	17	15	11
Niepełnosprawność	16	20	19
Długotrwała lub ciężka choroba	6	3	6
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	3	1	2

Powód	Liczba rodzin		
	2023	2024	2025
- w tym rodziny niepełne	2	1	2
Zdarzenie losowe	0	1	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MRiPS-03

ŚWIADCZENIA POMOCY SPOŁECZNEJ

W latach 2023–2025 uległa zróżnicowaniu liczba rodzin oraz osób otrzymujących świadczenia. Biorąc pod uwagę rodziny objęte wsparciem w postaci świadczeń ogółem, ich liczba spadła w tym okresie o 7,50% (z 40 do 37 rodzin), natomiast liczba osób objętych tym wsparciem zwiększyła się o 6,67% (z 60 do 64 osób). Warto jednak zaznaczyć, że w 2024 roku odnotowano przejściowy, niewielki wzrost tych wskaźników (odpowiednio do poziomu 41 rodzin oraz 62 osób). Odminną tendencję zaobserwowano w przypadku rodzin otrzymujących pomoc udzielaną w ramach pracy socjalnej. Wartość ta zmniejszyła się z poziomu 209 rodzin w 2023 roku do 82 rodzin w 2025 roku, co stanowi spadek o 60,77%. W tym obszarze w 2024 roku odnotowano wyraźny, najgłębszy spadek liczby rodzin objętych tą formą pomocy do poziomu 70. Szczegółowe dane dotyczące liczby osób i rodzin korzystających ze świadczeń pieniężnych, niepieniężnych oraz pozostałych usług w latach 2023–2025 przedstawia poniższa **Tabela 6**.

Tabela 6. Liczba osób i rodzin korzystających ze świadczeń pieniężnych, niepieniężnych oraz pozostałych usług w latach 2023–2025

Rodzaj świadczeń	Liczba osób			Liczba rodzin		
	2023	2024	2025	2023	2024	2025
Świadczenia ogółem	60	62	64	40	41	37
w tym:						
Świadczenia pieniężne	27	29	30	21	29	30
Świadczenia niepieniężne	33	33	34	19	14	14
Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych	0	0	0	0	0	0
Świadczenia przyznane w ramach zadań własnych	60	62	64	40	41	37
Pomoc udzielana w ramach pracy socjalnej	X	X	X	209	70	82

Źródło: opracowanie własne na podstawie raportu MRiPS-03

Łączna kwota świadczeń z pomocy społecznej przekazanych w ramach zadań własnych gminy Odrzywół w 2025 roku wyniosła 196 171 zł. W porównaniu do 2023 roku był to wzrost łącznej kwoty świadczeń o 53,26%. Biorąc pod uwagę poszczególne rodzaje świadczeń, największą kwotą w 2025 roku charakteryzowały się zasiłki stałe (166 523 zł), z których korzystało 14 osób. Kolejnymi świadczeniami były posiłki, z których skorzystało 34 osób, a ich koszt wyniósł 17 440 zł, oraz zasiłki okresowe, z których skorzystała 1 osoba i kosztowały 500 zł. Szczegółowe dane dotyczące liczby rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej w ramach zadań własnych w latach 2023–2025 w gminie Odrzywół przedstawia poniższa **Tabela 7**.

Tabela 7. Liczba osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej w ramach zadań własnych w latach 2023-2025 wraz z kwotą świadczeń

Rodzaj świadczeń	Liczba osób			Liczba rodzin			Kwota świadczeń		
	2023	2024	2025	2023	2024	2025	2023	2024	2025
Ogółem	60	62	64	40	41	37	128 001	189 845	196 171
W tym:									
Zasiłki stałe	15	16	14	15	16	14	98 334	155 915	166 523
Zasiłki okresowe	3	2	1	3	2	1	3 776	2 000	500
Schronienie	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Posiłek	33	33	34	19	14	14	21 841	19 243	17 440
Ubranie	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Usługi opiekuńcze – ogółem	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Poradnictwo specjalistyczne (prawne, psychologiczne, rodzinne)	X	X	X	0	0	0	X	X	X
Interwencja kryzysowa	X	X	X	0	0	0	X	X	X
Praca socjalna	X	X	X	209	70	82	X	X	X

Źródło: opracowanie własne na podstawie raportu MRiPS-03

3.2. ZASOBY

3.2.1 ISTNIEJĄCE NA TERENIE ZASOBY, PODMIOTY I ORGANIZACJE

Na terenie miasta i gminy Odrzywół funkcjonuje Miejsko Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej (MGOPS), z siedzibą przy ul. Warszawskiej 64. MGOPS realizuje zadania określone w statucie oraz ustawie o pomocy społecznej, wspierając mieszkańców w rozwiązywaniu trudnych sytuacji życiowych. Ośrodek zarządza systemem świadczeń finansowych oraz koordynuje programy osłonowe i specjalistyczne, takie jak „Opieka Wytchnieniowa” oraz „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej”.

Wsparcie stacjonarne i dzienne realizowane jest przez dwie wyspecjalizowane jednostki:

- Środowiskowy Dom Samopomocy typu A i B w Myślakowicach, który oferuje 35 miejsc dla osób przewlekłe psychicznie chorych oraz z niepełnosprawnością intelektualną. Placówka prowadzi terapię zajęciową w sześciu pracowniach (m.in. plastycznej, komputerowej i kulinarnej), kładąc nacisk na treningi samoobsługi i integrację społeczną.
- Dzienny Dom „Senior+” w Odrzywole, zapewniający opiekę i aktywizację dla 30 seniorów powyżej 60. roku życia. Jednostka oferuje wsparcie rehabilitacyjne, arteterapię oraz bogaty program kulturalno-edukacyjny, w tym wycieczki i warsztaty międzypokoleniowe.

W 2025 roku w Miejsko Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej zatrudnionych było 5 osób, co odpowiadało 4 etatom:

- Dyrektor – 1 etat;
- Pracownicy socjalni – 3 etaty;
- Asystent rodziny – 1, umowa zlecenie.

Miejsko Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej współpracuje również z pięcioma opiekunami oraz asystentami osobistymi osób z niepełnosprawnością, których w 2025 roku było 21, a w 2026 – 19.

Na terenie gminy funkcjonuje Publiczna Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Odrzywole. Szkoła dysponuje oddziałami przedszkolnymi i klasami I-VIII. Placówka jest sukcesywnie modernizowana i pełni rolę lokalnego centrum aktywności. W zakresie opieki nad dziećmi działa również Klub Maluch Plus „Słoneczny Kącik”, oferujący 18 miejsc opieki dla dzieci do lat 3.

Podstawową opiekę medyczną zapewniają podmioty zewnętrzne działające w budynkach komunalnych: Regionalne Centrum Medyczne Sp. z o.o. oraz gabinet stomatologiczny w budynku Urzędu Miasta i Gminy. W 2024 roku budynek Ośrodka Zdrowia przeszedł modernizację energetyczną.

Głównym ośrodkiem upowszechniania kultury jest Miejsko Gminna Biblioteka Publiczna w Odrzywole oraz Dzienny Dom Senior+. Oprócz udostępniania zbiorów, biblioteka i gmina organizują kluczowe wydarzenia lokalne, takie jak: Bieg Pamięci Żołnierzy Wyklętych, Regionalny Festiwal Folklorystyczny oraz Święto Obwarzanka, które promuje lokalne dziedzictwo kulinarne.

W mieście i gminie Odrzywół funkcjonują 3 jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych, w tym dwie włączone do Krajowego Systemu Ratownictwa Gaśniczego, które włączają się w działalność kulturalno-oświatową gminy:

- OSP Odrzywół (KSRG),
- OSP Wysokin (KSRG),
- OSP Kłonna.

Na terenie miasta i gminy prowadzona jest aktywna współpraca z organizacjami pozarządowymi. Do kluczowych podmiotów należą:

- Stowarzyszenie Kulturalno-Oświatowe Ziemi Odrzywolskiej;

- Stowarzyszenie Wiejskie Wysokinia i Cetnia;
- Koła Gospodyń Wiejskich (działające w miejscowościach: Kamienna Wola, Odrzywół, Wysokin, Kłonna, Kolonia Ossa, Lipiny, Emilianów;
- Kluby sportowe: KS „Blask Odrzywół”, UKS „Blask Odrzywół” i KS „Wysokin”;
- Lokalna Grupa Działania „WSZYSCY RAZEM”;
- Młodzieżowa Drużyna Pożarnicza w Wysokini;
- Młodzieżowa Drużyna Pożarnicza w Odrzywole.

Tabela 8. Podstawowe informacje o podmiotach (lokalizacja, liczba miejsc, użytkowanie) dla lat 2023-2025

Podmiot	Lokalizacja (miasto/wieś)	Liczba miejsc			Liczba osób korzystających			Średni okres pobytu w instytucji		
		2023	2024	2025	2023	2024	2025	2023	2024	2025
Ośrodek Pomocy Społecznej		X	X	X	60	62	64	X	X	X
Środowiskowy Dom Samopomocy		35	35	35	35	35	35	8 lat	9 lat	10 lat
Dzienny Dom Pomocy		30	30	30	30	30	30	5 lat	5 lat	5 lat
Klub Malucha		18	18	18	16	16	16	X	X	X

Źródło: opracowanie własne na podstawie raportów MRiPS-06

Tabela 9. Informacje o personelu w podmiotach dla lat 2023-2025

Podmiot	Liczba personelu			Liczba personelu w przeliczeniu na etaty			Liczba personelu w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców		
	2023	2024	2025	2023	2024	2025	2023	2024	2025
Ośrodek Pomocy Społecznej	4	4	4	4,00	4,00	4,00	1,18	1,19	1,21
Środowiskowy Dom Samopomocy	11	10	11	9,75	9,75	10,5	2,87	2,91	3,17
Dzienny Dom Pomocy	7	6	5	6,25	5,25	4,25	1,84	1,57	1,28
Klub Malucha	4	5	5	3,25	4,125	4,125	1,18	1,49	1,51

Źródło: opracowanie własne na podstawie raportów MRiPS-05, MRiPS-06

Tabela 10. Informacje organizacyjne dotyczące podmiotów dla lat 2023-2025

Podmiot	Jednostka prowadząca			Źródła finansowania			Koszty utrzymania		
	2023	2024	2025	2023	2024	2025	2023	2024	2025
Ośrodek Pomocy Społecznej	Miasto i Gmina Odrzywół			Środki własne miasta i gminy oraz dotacje z budżetu państwa			2 730 262	3 386 643	3 306 021
Środowiskowy Dom Samopomocy							990 401	1 083 933	1 151 039
Dzienny Dom Pomocy							558 517	627 173	558 517
Klub Malucha							305 079	406 991	519 207

Źródło: opracowanie własne na podstawie raportów MRiPS-05, MRiPS-06

3.2.2. ODPŁATNOŚĆ ZA POBYT W DOMACH POMOCY SPOŁECZNEJ I PIECZA ZASTĘPCZA

DOMY POMOCY SPOŁECZNEJ

W 2025 roku w Domach Pomocy Społecznej ogółem przebywała 1 osoba. Łączna odpłatność gminy za pobyt wyniosła 72 136 zł, co w przeliczeniu na 1 osobę stanowi 72 136,00 zł. Szczegółowe informacje dotyczące odpłatności gminy Odrzywół za pobyt w Domu Pomocy Społecznej w latach 2023-2025 zawiera **Tabela 11**.

Tabela 11. Odpłatność Gminy Odrzywół za pobyt w Domu Pomocy Społecznej

	2023	2024	2025
Liczba osób	2	3	1
Kwota świadczeń (zł)	88 756	80 339	72 136
Kwota w przeliczeniu na 1 osobę (zł)	44 378,00	26 779,67	72 136,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie MRiPS

PIECZA ZASTĘPCZA

W latach 2023-2026 liczba dzieci, za których pobyt w pieczy zastępczej gmina ponosiła częściową odpłatność, utrzymywała się na zbliżonym poziomie. W 2023 r. wsparciem objętych było 7 dzieci, w 2024 r. - 8 dzieci, natomiast w 2025 r. i 2026 r. po 7 dzieci.

Wydatki gminy na współfinansowanie pobytu dzieci w pieczy zastępczej wyniosły:

- w 2023 r. - 47 250 zł,
- w 2024 r. - 62 136 zł,
- w 2025 r. - 65 259,74 zł.

W 2025 r. gmina współfinansowała pobyt 7 dzieci w pieczy zastępczej. Łączny koszt tego zadania wyniósł 65 259,74 zł.

W celu wzmocnienia działań wspierających rodziny przeżywające trudności opiekuńczo-wychowawcze, od marca 2025 r. zatrudniono asystenta rodziny, który objął wsparciem 5 rodzin. Jego działania koncentrowały się na pomocy w sprawach wychowawczych, współpracy ze szkołami i kuratorami sądowymi, organizowaniu wsparcia psychologicznego, pomocy w rozwiązywaniu problemów socjalnych oraz działaniach aktywizujących członków rodzin.

Analiza danych wskazuje, że w ostatnich latach liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej pozostawała na względnie stabilnym poziomie, co potwierdza utrzymujące się zapotrzebowanie na działania wspierające rodziny zagrożone koniecznością umieszczenia dzieci poza środowiskiem rodzinnym.

3.2.3. USŁUGI ŚWIADCZONE W ŚRODOWISKU

Usługi środowiskowe realizowane na terenie gminy miejsko-wiejskiej gminy Odrzywół stanowią jeden z kluczowych elementów lokalnej polityki społecznej, ukierunkowanej na wspieranie mieszkańców w miejscu ich zamieszkania. Działania te obejmują zarówno pomoc osobom starszym, osobom z niepełnosprawnościami, jak i rodzinom z dziećmi. Ich kompleksową organizacją i realizacją zajmują się Miejsko Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Odrzywole, Dzienny Dom SENIOR+ w Odrzywole oraz Środowiskowy Dom Samopomocy Typu „A” i „B” w Myślakowicach. Są to:

- **Praca socjalna** – jest świadczona m.in. w zakresie wspierania w uzyskaniu pomocy ze strony właściwych organów i instytucji, pomocy w ustalaniu stopnia niepełnosprawności, informowania o przysługujących uprawnieniach, współpracy ze szkołą i pedagogiem szkolnym oraz prowadzenia rozmów wspierających i motywujących. Pracownicy socjalni w ramach pracy socjalnej pomagają w kompletowaniu dokumentów niezbędnych do uzyskania skierowania

i umieszczenia w zakładach opiekuńczo leczniczych, uzyskania świadczeń rentowych, emerytalnych lub uzupełniających oraz pomagali osobom przewlekle chorym, które nie mogą z różnych powodów uzyskać świadczenia rentowego skompletować dokumenty do Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Stopniu Niepełnosprawności w Radomiu celem ustalenia stopnia niepełnosprawności. Na skutek tego działania osoby mogą starać się o uzyskanie pomocy finansowej w formie zasiłku stałego, zasiłku pielęgnacyjnego oraz świadczeń opiekuńczych. Pracownicy przeprowadzali również wywiady środowiskowe dla potrzeb innych ośrodków pomocy społecznej oraz na potrzeby świadczeń rodzinnych. Z uwagi na niepełnosprawność, chorobę i wiek klientów pomocy społecznej pracownicy socjalni na bieżąco kontaktowali się z domami pomocy społecznej, zakładami opiekuńczo-leczniczymi, hospicjami, szpitalami, pielęgniarkami, lekarzami rodzinnymi. **W 2025 r. pracą socjalną zostały objęte 82 rodziny.**

- **Program „Opieka wytchnieniowa”** - jego celem jest wsparcie członków rodzin lub opiekunów sprawujących bezpośrednią opiekę nad dziećmi do ukończenia 16. roku życia posiadającymi orzeczenie o niepełnosprawności oraz osobami z niepełnosprawnością posiadającymi orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczenie traktowane na równi z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności, zgodnie z art. 5 i art. 62 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Wsparcie polega na zapewnieniu doraźnej, czasowej pomocy w formie usług opieki wytchnieniowej. Oznacza to odciążenie opiekunów od codziennych obowiązków poprzez zapewnienie czasowego zastępstwa w opiece nad osobą z niepełnosprawnością. Realizatorem tego programu jest Miejsko Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Odrzywole w zakresie naboru i rekrutacji uczestników, weryfikacji i opisu merytorycznego wydatków związanych z realizacją Programu oraz sprawozdawczości. **Podczas edycji 2025 r. ze wsparcia skorzystało 5 osób dorosłych i 3 dzieci, na kwotę 106 743,00 zł.**
- **Program „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością”** – jego celem jest zapewnienie osobom z niepełnosprawnościami wsparcia w wykonywaniu codziennych czynności oraz w funkcjonowaniu w życiu społecznym. Program umożliwia m.in. pomoc w przemieszczaniu się, wykonywaniu czynności dnia codziennego, załatwianiu spraw urzędowych oraz korzystaniu z dóbr kultury. Jego istotą jest zwiększenie samodzielności osób z niepełnosprawnościami oraz odciążenie ich opiekunów. Usługi asystenta są dla uczestników nieodpłatne. W 2025 r. Gmina Odrzywół po raz kolejny przystąpiła do Programu „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością” dla Jednostek Samorządu Terytorialnego. Realizatorem tego programu był Miejsko Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Odrzywole w zakresie naboru i rekrutacji uczestników, weryfikacji i opisu merytorycznego wydatków związanych z realizacją Programu oraz sprawozdawczości. Uczestnicy Programu mieli możliwość skorzystania z pomocy asystenta, m.in. przy: wykonywaniu czynności dnia codziennego dla uczestnika Programu; wyjściu, powrocie lub dojazdach z uczestnikiem Programu w wybrane przez uczestnika miejsca; załatwianiu spraw urzędowych; korzystaniu z dóbr kultury (np. teatr, kino, wystawy). **W 2025 r. z usług asystencji osobistej skorzystały 22 osoby dorosłe i 3 dzieci.** Całkowita wartość zadania finansowanego ze środków państwowego funduszu celowego (Fundusz Solidarnościowy) wyniosła 718 113,68 zł.
- **Działalność Środowiskowego Domu Samopomocy Typu „A” i „B” w Myślakowicach** - Środowiskowy Dom Samopomocy Typu „A i B” jest ośrodkiem wsparcia dziennego pobytu, świadczącym specjalistyczne usługi opiekuńcze dla pełnoletnich osób przewlekle psychicznie chorych i osób z niepełnosprawnością intelektualną. ŚDS prowadzony jest przez Gminę Odrzywół jako zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej. Jest placówką przeznaczoną dla 35 osób wymagających wsparcia do funkcjonowania w środowisku rodzinnym i społecznym, w szczególności w celu zwiększania ich zaradności i samodzielności życiowej, a także integracji społecznej. Działa 5 dni w tygodniu od poniedziałku do piątku, od godz. 7.30 do 15.30. W ŚDS świadczone były usługi, które obejmowały m. in.: trening funkcjonowania w codziennym życiu, trening umiejętności interpersonalnych i rozwiązywania problemów, trening umiejętności komunikacyjnych, trening umiejętności spędzania czasu wolnego, poradnictwo psychologiczne, pomoc w załatwianiu spraw urzędowych, pomoc w dostępie do niezbędnych świadczeń

zdrowotnych, niezbędną opiekę, terapię ruchową. W 2025 r. terapia zajęciowa realizowana była poprzez praktyczne działania w pracowniach plastycznej, rękodzieła ludowego, komputerowej, kulinarnej, rehabilitacyjnej oraz muzycznej. Podczas pobytu w ŚDS uczestnicy mieli zapewniony gorący posiłek w ramach treningu kulinarnego.

- **Działalność Dziennego Domu SENIOR+ w Odrzywole** - jest on miejscem dziennego odpoczynku, rozwoju i opieki dla osób powyżej 60 roku życia. Z pobytu oraz świadczonych usług korzysta 30 seniorów z terenu Miasta i Gminy Odrzywół. Placówka organizuje seniorom wolny czas oraz świadczy usługi w zakresie: opiekuńczym, socjalnym, terapii zajęciowej, poprawy sprawności ruchowej, edukacji, zajęć kulturalno-oświatowych oraz aktywizacji społecznej w tym międzypokoleniowej. Działalność Dziennego Domu SENIOR+ w Odrzywole obejmuje: usługi opiekuńcze, usługi socjalne, poprawę sprawności ruchowej, terapię zajęciową, edukację i zajęcia kulturalno-oświatowe oraz aktywizację społeczną, w tym międzypokoleniową.
- **Działalność Klubu Maluch Plus „SŁONECZNY KĄCIK” w Odrzywole** - Celem funkcjonowania Klubu Malucha jest zapewnienie opieki i całodziennego wyżywienia dla dzieci tych rodziców, którzy chcą wrócić do pracy po urlopie macierzyńskim lub są w trakcie poszukiwania pracy. Klub Malucha jest też dedykowany tym rodzicom, którym zależy, aby dziecko miało możliwość rozwoju społecznego w grupie rówieśniczej. Misją Klubu Malucha jest zapewnienie dzieciom bezpiecznych warunków do rozwoju, ciepłej i miłej atmosfery pobytu w Klubie Malucha oraz wszechstronny rozwój dziecka pod względem fizycznym, emocjonalnym, społecznym i artystycznym. Klub Malucha działa od września 2018 roku. Co roku w placówce przebywa do 16 dzieci. Klub pracuje w godz. 7.00–17.00, przez cały rok, z przerwą wakacyjną w sierpniu oraz przerwą na remonty i przygotowanie do nowego roku. W styczniu 2025 roku do Klubu uczęszczało 16 dzieci. Taka sama liczba dzieci korzystała z opieki również we wrześniu i na koniec grudnia 2025 roku. Dzieci są w wieku od roku do 3 lat.

Tabela 12. Usługi środowiskowe świadczone na terenie miasta i gminy w 2025 r.

Grupa objęta wsparciem	Formy wsparcia świadczone w środowisku	Liczba beneficjentów	Wymiar świadczonych usług	Podmiot odpowiedzialny za realizację usługi	Liczba personelu
Osoby starsze	Wsparcie w ramach Dziennego Domu SENIOR+ w Odrzywole	30 seniorów	Do 7h dziennie	Dzienny Domu SENIOR+ w Odrzywole	6 osób ;
Osoby z niepełnosprawnościami	Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością	22 osoby dorosłe i 3 dzieci	W zależności od stopnia niepełnosprawności – zgodnie z programem AOON	Miejsko Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Odrzywole	4
	Dzienna opieka wytchnieniowa	6 osób dorosłych i 4 dzieci	240h/ rocznie zgodnie z programem d0 20h miesięcznie (zgodnie z wnioskiem)	Miejsko Gminnym Ośrodek Pomocy Społecznej w Odrzywole	4
Rodziny z dziećmi	Praca socjalna	82 rodziny	-	Miejsko Gminnym Ośrodek Pomocy Społecznej w Odrzywole	4
	Opieka nad dziećmi do lat 3.	16 dzieci	10h	Klubu Maluch Plus „SŁONECZNY KĄCIK” w Odrzywole	4
Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego	Usługi opiekuńcze dla pełnoletnich osób przewlekle psychicznie chorych i osób z niepełnosprawnością intelektualną	35 osób	8h	Środowiskowy Dom Samopomocy Typu „A” i „B” w Myślakowicach	11 osób (10,5 etatu)

Źródło: opracowanie własne na danych własnych gminy

3.3. DIAGNOZA POTRZEB WYBRANYCH GRUP DOCELOWYCH W PODZIALE NA OBSZARY WSPARCIA

W celu kompleksowego rozpoznania potrzeb mieszkańców Miasta i Gminy Odrzywół oraz istniejących zasobów lokalnych przeprowadzono warsztaty diagnostyczno-strategiczne z udziałem przedstawicieli instytucji publicznych, podmiotów świadczących usługi społeczne, samorządu oraz społeczności lokalnej. Podczas spotkania analizowano sytuację społeczną mieszkańców, funkcjonujące formy wsparcia oraz najważniejsze wyzwania wymagające dalszych działań. Diagnoza objęła cztery kluczowe obszary wsparcia wrażliwych grup społecznych:

1. wsparcie osób starszych,
2. wsparcie osób z niepełnosprawnościami,
3. wsparcie osób w kryzysie zdrowia psychicznego,
4. wsparcie dziecka i rodziny.

W trakcie prac warsztatowych zidentyfikowano zarówno lokalne zasoby, jak i potrzeby związane m.in. z rozwojem usług środowiskowych i opiekuńczych, zwiększeniem dostępności specjalistycznego wsparcia oraz tworzeniem nowych form integracji społecznej. Poniżej przedstawiono szczegółowe wyniki prac warsztatowych. Stanowią one fundament do projektowania zindywidualizowanych i zdeinstytucjonalizowanych usług społecznych, precyzyjnie odpowiadających na strukturę potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej.

OSOBY STARSZE

POTENCJAŁ

Miasto i Gmina Odrzywół dysponuje stabilną siecią instytucjonalną, która tworzy fundament pod rozwój lokalnej polityki senioralnej. System oparcia dla starszych mieszkańców skutecznie łączy działania Miejsko Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, Urzędu Miasta i Gminy, Ośrodka Zdrowia oraz Ochotniczych Straży Pożarnych. Filarami codziennego wsparcia, opieki i integracji są:

- **Dzienny Dom SENIOR+ w Odrzywole:** placówka oferująca 30 stałych miejsc, która zapewnia seniorom bezpieczną przestrzeń pobytu, usługi socjalne (w tym ciepłe posiłki) oraz szeroki wachlarz zajęć opiekuńczych, terapeutycznych i ruchowych. Ważnym elementem jej funkcjonowania jest organizacja transportu dla osób spoza Odrzywołu lub mających trudności z samodzielnym poruszaniem się.
- **Koła Gospodyń Wiejskich oraz Stowarzyszenia:** na terenie gminy prężnie działa aż 7 kół (m.in. w Kamiennej Woli, Odrzywole, Wysokinie czy Kłonninie) oraz stowarzyszenia lokalne, które stanowią autentyczny motor integracji społecznej. Organizacje te, przy wsparciu gminy, rozwijają kulturę ludową, współorganizują wydarzenia (np. Festiwal Folklorystyczny, Dzień Seniora, Wigilie) oraz prowadzą aktywizujące warsztaty i zajęcia bezpośrednio w sołectwach.
- **Rozbudowana infrastruktura medyczna i komunalna:** podstawową opiekę zdrowotną oraz dostęp do specjalistów zapewnia zmodernizowany w 2024 roku budynek Ośrodka Zdrowia w Odrzywole (użytkowany przez Regionalne Centrum Medyczne), oferujący także gabinet stomatologiczny w budynku Urzędu. Seniorzy mają również ułatwiony dostęp do kultury dzięki Miejsko Gminnej Bibliotece Publicznej.

W sferze socjalno-bytowej gmina z powodzeniem realizuje standardowe usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania oraz przyznaje zasiłki z pomocy społecznej (stałe i okresowe) zarządzane przez MGOPS. Doświadczenia warsztatowe wskazują, że w lokalnym katalogu tradycyjnych form pomocy znajdują się już usługi gospodarcze, posiłki, pomoc Polskiego Unii Pomocy Żywnościowej oraz okazjonalne wsparcie transportowe i dostęp do konsultacji specjalistycznych.

OGRANICZENIA

Mimo dużego zaangażowania lokalnych struktur, system opieki nad osobami starszymi mierzy się z pewnymi wyzwaniami o charakterze finansowym, demograficznym oraz przestrzennym:

- W mieście i gminie Odrzywół zauważalny jest systematyczny spadek liczby ludności i proces starzenia się społeczeństwa, co rodzi wyzwania budżetowe przy rosnących potrzebach finansowych w sferze usług opiekuńczych.
- Rozproszona struktura osadnicza gminy oraz uwarunkowania techniczne starszych obiektów generują potrzebę systematycznej likwidacji barier architektonicznych, które utrudniają osobom o ograniczonej mobilności pełne korzystanie z przestrzeni publicznych.
- Choć dom pobytu dziennego działa bardzo sprawnie, to unikalne potrzeby osób starszych pozostających w swoich domach (szczególnie w odległych sołectwach) wymagają wyjścia z ofertą poza ramy instytucjonalne.
- Nieuregulowany stan prawny lokalnych wspólnot gruntowych blokuje powstawanie nowych zakładów pracy. Skutkuje to stałym odpływem osób w wieku produkcyjnym do większych miast, przez co starsi mieszkańcy częściej tracą naturalne, rodzinne zaplecze opiekuńcze na miejscu.

POTRZEBY

Analiza dokumentów oraz wnioski z dyskusji warsztatowych jasno wskazują, że dalsza ewolucja usług senioralnych w gminie Odrzywół powinna iść w kierunku deinstytucjonalizacji, zwiększania mobilności oraz rozwoju wsparcia w środowisku domowym.

Najpilniejszym zadaniem o charakterze środowiskowym i logistycznym jest powołanie mobilnych asystentów wspierających seniorów w ich miejscach zamieszkania, co pozwoli na skuteczną pomoc w codziennych sprawach oraz przeciwdziałanie izolacji społecznej. Równolegle wskazuje się na dużą potrzebę uruchomienia wsparcia przy drobnych, darmowych naprawach domowych w ramach inicjatywy „Złota rączka”.

Wśród działań ułatwiających funkcjonowanie osobom starszym kluczowe znaczenie ma wdrożenie dedykowanego systemu transportowego typu „Taksówka dla seniora”, ułatwiającego sprawne dotarcie do urzędów czy placówek medycznych. Pożądane jest również rozwinięcie usług pralniczych oraz uruchomienie regularnego programu dowozu ciepłych posiłków bezpośrednio do domów osób niesamodzielnych. Nowoczesny wymiar opieki i bezpieczeństwa można osiągnąć poprzez wprowadzenie systemów teleopieki, takich jak opaski bezpieczeństwa, a także utworzenie lokalnej wypożyczalni sprzętu pielęgnacyjnego i rehabilitacyjnego.

Jako kluczowe wyzwania o wysokiej wartości społecznej w zakresie integracji, edukacji i zdrowia publicznego wskazuje się powołanie do życia Uniwersytetu Trzeciego Wieku oraz uruchomienie grup wsparcia dla osób starszych. System wymaga także wdrożenia szerokiej oferty edukacyjnej, w tym warsztatów informatycznych i z zakresu bezpiecznej bankowości elektronicznej, które skutecznie ochronią seniorów przed wykluczeniem cyfrowym.

W sferze profilaktyki zdrowotnej pożądane jest organizowanie dedykowanych spotkań z ciekawymi ludźmi, warsztatów dietetycznych oraz zapewnienie regularnych, stacjonarnych konsultacji medycznych na miejscu ze specjalistami, m.in. psychologiem, kardiologiem, diabetologiem i neurologiem.

Aktywizację starszego pokolenia planuje się rozwijać również poprzez atrakcyjną ofertę spędzania czasu wolnego, obejmującą częstsze wyjazdy do kina i teatru, wycieczki turystyczne oraz organizację spotkań integracyjnych o charakterze wielo- i międzypokoleniowym. Dopełnieniem tych działań powinno być tworzenie przyjaznych, plenerowych miejsc integracji, dostosowanych do potrzeb i możliwości starszych mieszkańców.

OSOBY Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

POTENCJAŁ

Miasto i Gmina Odrzywół konsekwentnie rozwija stabilny i wielopoziomowy system wsparcia środowiskowego oraz instytucjonalnego, ukierunkowany na włączenie społeczne osób z niepełnosprawnościami oraz odciążenie ich rodzin. Główną rolę w koordynacji tych działań odgrywa Miejsko Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, który z powodzeniem realizuje programy osłonowe, pomoc finansową, pracę socjalną oraz wydawanie paczek żywnościowych we współpracy z organizacjami pomocowymi i szkołami. Kluczowymi filarami lokalnego systemu wsparcia są:

- **Środowiskowy Dom Samopomocy Typu A i B w Myślakowicach:** placówka przeznaczona dla 35 uczestników z zaburzeniami psychicznymi i niepełnosprawnością intelektualną. Zapewnia ona kompleksową pomoc specjalistów (w tym fizjoterapeuty i psychologa), gorący posiłek oraz dowóz do placówki. Terapia zajęciowa prowadzona w sześciu pracowniach (m.in. komputerowej, kulinarnej, muzycznej) uzupełniana jest o wyjazdy kulturalne oraz spotkania integracyjne z innymi ośrodkami (np. DPS).
- **Programy realizowane przez MGOPS:** gmina aktywnie zabezpiecza realizację kluczowych programów rządowych. W ramach programu „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością” realne wsparcie w codziennym funkcjonowaniu i przemieszczaniu się otrzymało 25 beneficjentów (3 dzieci oraz 22 osoby dorosłe), na co przeznaczono kwotę 718 113,68 zł. Dodatkowo, w ramach „Opieki wytchnieniowej” czasowe odciążenie zyskało 8 opiekunów faktycznych (wsparcie dla 3 dzieci i 5 dorosłych) o łącznej wartości 106 743,00 zł.
- **Szeroki katalog świadczeń opiekuńczych:** system skutecznie zabezpiecza wypłatę świadczeń długoterminowych. Na koniec 2025 roku MGOPS zrealizował wypłaty zasiłków pielęgnacyjnych na kwotę 212 819,00 zł oraz świadczeń pielęgnacyjnych o wartości aż 1 371 873,00 zł.

Dodatkowym atutem systemowym, wskazanym przez uczestników pracy warsztatowej, jest współpraca z PCPR i PZON, która umożliwia m.in. bezpłatne wypożyczanie sprzętu rehabilitacyjnego, kierowanie dzieci na kolonie oraz dostęp do Warsztatów Terapii Zajęciowej prowadzonych przez podmioty zewnętrzne.

OGRANICZENIA

Pomimo prężnie działających form wsparcia, codzienne życie osób z niepełnosprawnościami w gminie napotyka na uwarunkowania finansowe oraz bariery o charakterze logistycznym i medycznym:

- Choć ŚDS zapewnia transport swoim podopiecznym, dla osób niebędących uczestnikami placówki odczuwalna jest niedostateczna liczba busów przystosowanych do przewozu osób z niepełnosprawnościami, co ogranicza ich mobilność i utrudnia dojazd na rehabilitację.
- Rozproszona struktura gminy generuje stałą potrzebę dalszych nakładów na likwidację barier architektonicznych w przestrzeniach publicznych oraz rozwój infrastruktury w pełni dostępnej dla osób z ograniczeniami ruchowymi.
- Istotną trudnością o charakterze systemowym jest brak szybkiego dostępu do lekarza psychiatry i psychologa w najbliższej okolicy oraz niedostateczna częstotliwość wizyt pielęgniarki środowiskowej w domach osób obłożnie chorych.
- Rolniczy charakter gminy przy niskich dochodach własnych i braku nowych zakładów pracy zmusza osoby w wieku produkcyjnym do emigracji zarobkowej. Powoduje to, że osoby niesamodzielne i z niepełnosprawnościami na terenie sołectw częściej pozostają bez naturalnego wsparcia ze strony młodszych członków rodziny.

POTRZEBY

Zidentyfikowane zasoby oraz trudności wyznaczają jasne ramy działań integracyjnych, opartych na środowiskowym wsparciu oraz zwalczaniu wykluczenia logistycznego i cyfrowego.

W sferze logistyki i infrastruktury domowej najpilniejszym zadaniem jest pozyskanie środków na zakup nowego busa przystosowanego do przewozu osób z niepełnosprawnościami, co pozwoli poprawić dojazdy do placówek wsparcia, rehabilitacji i integracji. Konieczne jest również sukcesywne eliminowanie barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej. Uczestnicy warsztatów wskazują także

na potrzebę wdrażania zintegrowanych usług opiekuńczych i specjalistycznych w miejscu zamieszkania oraz rozwoju pomocy sąsiedzkiej.

W sferze integracji społecznej i kulturalnej pożądane jest stworzenie stacjonarnego miejsca do spędzania czasu wolnego oraz organizowanie wydarzeń kulturalno-integracyjnych poza murami instytucji (np. kina plenerowego, wyjść do instytucji kultury). Istotną potrzebą o wysokiej wartości społecznej jest organizowanie wyjazdów i wycieczek turystycznych dla dorosłych oraz dzieci z niepełnosprawnościami, którzy nie są uczestnikami ŚDS.

W sferze edukacji i wsparcia rodzin system wymaga rozszerzenia indywidualnego nauczania dla dzieci oraz organizacji warsztatów i konsultacji logopedycznych. Konieczne jest zapewnienie większego dostępu do specjalistów wspierających edukację oraz psychologów i psychiatrów. Jako kluczowe zadanie wskazuje się utworzenie grup wsparcia i spotkań integracyjnych dla samych rodzin i opiekunów osób z niepełnosprawnościami, połączonych z warsztatami z zakresu radzenia sobie z niepełnosprawnością w codziennym życiu. Seniorzy i dorośli z niepełnosprawnościami powinni zostać objęci warsztatami z obsługi telefonu i komputera w celu przeciwdziałania e-wykluczeniu. W perspektywie długofalowej rekomenduje się podjęcie działań zmierzających do rozwoju i rozbudowy Warsztatów Terapii Zajęciowej oraz utworzenia Centrum Integracji Społecznej na terenie gminy.

OSOBY W KRYZYSIE ZDROWIA PSYCHICZNEGO

POTENCJAŁ

Miasto i Gmina Odrzywół buduje system ochrony i profilaktyki zdrowia psychicznego w oparciu o sieć zróżnicowanych punktów wsparcia środowiskowego oraz merytorycznego. Mieszkańcy znajdujący się w trudnym położeniu emocjonalnym mogą liczyć na zintegrowane działania pomocowe, które skutecznie łączą potencjał placówek oświatowych, opieki społecznej, medycznej i organizacji lokalnych. Do najważniejszych zasobów instytucjonalnych w tym obszarze należą:

- Szkoła dysponuje wykwalifikowanymi specjalistami, którzy prowadzą regularne działania wspierające dla dzieci oraz młodzieży. Filarami tego systemu są Publiczna Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II, Liceum Kadetów RP w Lipinach oraz Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy. Placówki te są doposażane w nowoczesne narzędzia terapeutyczne – m.in. w ramach programu „Cyfrowy uczeń” pozyskano specjalistyczny program Biofeedback, wspierający uczniów o szczególnych potrzebach edukacyjnych.
- Kluczową rolę w opiece nad osobami dorosłymi zmagającymi się z zaburzeniami psychicznymi pełni Środowiskowy Dom Samopomocy Typu A i B w Myślakowicach. Z kolei Dzienny Dom „Senior+” w Odrzysku realizuje istotną funkcję prewencyjną, skutecznie przeciwdziałając samotności, izolacji społecznej oraz stanom depresyjnym wśród najstarszych mieszkańców.
- Ośrodek Zdrowia pełni funkcję stacji wczesnej interwencji, w której lekarz POZ może zdiagnozować pierwsze objawy kryzysu i pokierować mieszkańca do specjalistycznej pomocy. W sferze aktywizacji i profilaktyki uniwersalnej cenne działania prowadzi również Klub Sportowy, odciągając młodzież od zachowań ryzykownych.

Uzupełnieniem tego systemu są szerokie działania osłonowe Miejsko Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej. Ośrodek aktywnie wspiera rodziny w kryzysie materialnym i opiekuńczym poprzez dożywianie dzieci oraz organizację wyjazdów wypoczynkowych dla najmłodszych z mniej zamożnych środowisk.

OGRANICZENIA

Pomimo zaangażowania wielu podmiotów, obszar ochrony zdrowia psychicznego w gminie Odrzywół napotyka na wyraźne bariery infrastrukturalne, logistyczne oraz rynkowe:

- Mieszkańcy mierzą się z utrudnionym dostępem do lekarza psychiatry oraz psychoterapeuty na miejscu. Ograniczony dostęp do lekarzy specjalistów oraz brak sformalizowanego punktu

bezpłatnych, stałych konsultacji terapeutycznych dla dzieci i dorosłych utrudnia zapewnienie ciągłości opieki.

- Rozproszona struktura gminy i niedostatecznie rozwinięta sieć transportu publicznego utrudniają osobom w kryzysie samodzielne i regularne docieranie do placówek wsparcia, rehabilitacji oraz oddalonych ośrodków specjalistycznych.
- Na terenie gminy odczuwalna jest niedostateczna ilość ogólnodostępnych przestrzeni sprzyjających zdrowiu psychicznemu. Do trudności wskazanych w trakcie prac warsztatowych należą: brak Gminnego Ośrodka Kultury, świetlic środowiskowych oraz niedobór bezpiecznych miejsc spotkań (np. klubów dla matek z dziećmi). Krajobrazowi nad rzekami i zalewem brakuje rozwiniętych ścieżek spacerowych, rowerowych, altan czy ławeczek, które mogłyby służyć rekreacji plenerowej i wyciszeniu emocjonalnemu.
- Osoby zmagające się z przewlekłymi problemami psychicznymi napotykają barierę braku Zakładu Pracy Chronionej na miejscu, co uniemożliwia im rehabilitację społeczno-zawodową. Dodatkowo niedostateczne dofinansowanie działań informacyjnych (np. brak plakatów, ulotek) sprawia, że wiedza o dostępnych formach pomocy nie dociera efektywnie do wszystkich potrzebujących.

POTRZEBY

Zidentyfikowane zasoby oraz trudności wyznaczają konkretne kierunki rozwoju, oparte na budowie lokalnej infrastruktury wsparcia, aktywizacji społecznej oraz rekreacji sprzyjającej dobrostanowi psychicznemu.

Najpilniejszą potrzebą o charakterze priorytetowym jest utworzenie stałego, lokalnego punktu konsultacyjnego oferującego bezpłatne porady psychoterapeutyczne i psychologiczne zarówno dla dzieci, jak i dorosłych. Konieczne jest pozyskanie brakujących specjalistów oraz uruchomienie telefonu wsparcia (linii zaufania) ułatwiającej interwencję w nagłym kryzysie emocjonalnym. W celu zwalczania wykluczenia logistycznego uczestnicy warsztatów postulują zakup dedykowanego samochodu na potrzeby działań interwencyjnych i pomocowych, który ułatwi dotarcie do specjalistów osobom niesamodzielnym. Rekomenduje się także zatrudnienie dedykowanego pracownika do realizacji tych zadań oraz wdrożenie szkoleń dla kadr i opiekunów.

W celu przeciwdziałania izolacji i stygmatyzacji, postuluje się przygotowanie bezpiecznych przestrzeni integracji. Kluczowym zadaniem jest powołanie Gminnego Ośrodka Kultury (GOK) wraz z odpowiednim zapleczem lokalowym oraz rozwinięcie oferty wydarzeń kulturalnych. Wskazuje się również na konieczność utworzenia sieci świetlic środowiskowych, placówek wsparcia dziennego oraz kawiarni społecznych. Aby wspierać zdrowie psychiczne poprzez kontakt z naturą, mieszkańcy zgłaszają potrzebę rewitalizacji terenów nad zalewem – postuluje się budowę ścieżek spacerowych, rowerowych, montaż ławeczek, altan wypoczynkowych, wiat grillowych oraz budowę tężni solankowej sprzyjającej relaksacji plenerowej.

W obszarze rehabilitacji zawodowej pożądane jest podjęcie kroków zmierzających do utworzenia Zakładu Pracy Chronionej lub niszowych miejsc pracy chronionej dla osób po kryzysach psychicznych. Dla najmłodszego pokolenia system wymaga intensyfikacji działań profilaktycznych i organizacji warsztatów tematycznych w szkołach. Ofertę dla dzieci i młodzieży należy poszerzyć o stałe zajęcia pozalekcyjne, koła zainteresowań oraz zorganizowane wyjazdy wakacyjne i obozy integracyjne, które pozwolą na budowanie zdrowych relacji rówieśniczych. Konieczne jest również zabezpieczenie środków na kampanie informacyjne i plakaty, zwiększające świadomość mieszkańców o miejscach, w których można otrzymać pomoc.

DZIECKO I RODZINA

POTENCJAŁ

Miasto i Gmina Odrzywół dysponuje stabilnym i wielopoziomowym systemem wsparcia rodziny i dziecka, opartym na zintegrowanej bazie świadczeń oświatowych, zasobach oświatowych oraz zaangażowaniu

organizacji społecznych. Lokalny system skutecznie zabezpiecza materialne, opiekuńcze oraz rozwojowe potrzeby najmłodszych mieszkańców i ich opiekunów. Filarami gminnego potencjału w tym obszarze są:

- MGOPS zapewnia pełną obsługę i ciągłość wypłat zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami (204 792,65 zł w 2025 r.) oraz funduszu alimentacyjnego (74 000 zł). Bezpieczeństwo najmłodszych skutecznie wzmacnia realizacja programu „Posiłek w szkole i w domu”, w ramach którego dożywianiem objęto 255 uczniów. Dodatkowo rodziny mogą liczyć na wydawanie paczek żywnościowych oraz obsługę Karty Dużej Rodziny.
- Klub Malucha „Słoneczny Kącik” w Odrzywole oferuje profesjonalną opiekę, wyżywienie oraz działania wychowawcze dla 16 dzieci do lat 3. Inicjatywa ta ułatwia rodzicom godzenie obowiązków rodzinnych z powrotem na rynek pracy oraz wspiera integrację rodzinną. Na poziomie przedszkolnym gmina dysponuje 3 oddziałami zapewniającymi stabilne zaplecze opiekuńcze.
- Publiczna Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Odrzywole zabezpiecza wysoki standard edukacji, oferując pomoc psychologiczno-pedagogiczną oraz innowacje pedagogiczne (np. „Zabawa w czytanie”, „Sensoryczna podróż po Polsce”). W sferze rekreacji i kultury wolny czas dzieciom organizują Miejsko Gminna Biblioteka Publiczna poprzez warsztaty feryjne i wakacyjne, Klub Sportowy prowadzący sekcje sportowe (m.in. judo i piłkę nożną) oraz Koła Gospodyń Wiejskich (KGW) organizujące rodzinne festyny integracyjne.
- Urząd Miasta i Gminy aktywnie pozyskuje fundusze zewnętrzne (m.in. z KPO na cyfryzację szkół) oraz zabezpiecza bezpłatny, bezpieczny dowóz do szkół dla 125 uczniów. Młodzież ma również dostęp do Ochotniczych Hufców Pracy (OHP), wspierających edukację zawodową. Podstawową opiekę zdrowotną zabezpiecza gabinet pediatryczny oraz stomatologiczny.

OGRANICZENIA

Pomimo prężnie działających zasobów instytucjonalnych, środowisko wsparcia rodziny i dziecka w gminie Odrzywół mierzy się z barierami o charakterze infrastrukturalnym, logistycznym oraz kadrowym:

- Odczuwalna jest nieforteczna liczba nauczycieli oraz specjalistów mogących prowadzić ukierunkowane zajęcia dodatkowe (np. naukę gry na instrumentach). Wynikające stąd wyzwania finansowe i bariery ekonomiczne utrudniają mniej zamożnym rodzinom pełne korzystanie z pozaszkolnej oferty rozwojowej.
- Poważną trudnością strukturalną jest brak dedykowanego domu kultury oraz świetlicy środowiskowej dla dzieci i młodzieży funkcjonującej poza szkołą. Przekłada się to na niewystarczającą liczbę zajęć (np. z tańca, języka angielskiego) oraz niedobór wydarzeń i wyjazdów promujących kulturę (m.in. do teatrów czy opery). Budynki szkolne oraz oddziały przedszkolne wymagają ponadto nakładów na prace remontowe.
- W gminie nie występują oddziały integracyjne oraz specjalne ośrodki wsparcia. Sytuację pogłębia niedobór grup wsparcia dla rodziców wychowujących dzieci z niepełnosprawnościami oraz ze szczególnymi potrzebami. Dodatkowo odczuwalna jest potrzeba rozbudowy Ośrodka Zdrowia i zwiększenia dostępności dziecięcych lekarzy specjalistów oraz terapii psychologicznej.
- Niewystarczająca liczba połączeń transportu publicznego uzależnia młodzież od dojazdów z rodzicami. Infrastruktura wykazuje również deficyty w zakresie bezpieczeństwa: brakuje ścieżek rowerowych, oświetlenia przy drogach, sygnalizacji świetlnej oraz bezpiecznych przystanków. Otoczeniu szkół i przedszkoli brakuje nasadzeń zieleni i zacielenia placów zabaw, a stadion lekkoatletyczny i miejsca rekreacji rodzinnej wymagają doposażenia i rozbudowy.
- Niski przyrost naturalny generuje trudności organizacyjne w postaci konieczności łączenia klas w szkołach. Młode osoby u progu samodzielności mierzą się z niewystarczającą liczbą miejsc pracy na lokalnym rynku. Odnotowuje się również wyzwania ekologiczne (zanieczyszczanie środowiska) i potrzebę intensywniejszego kształtowania postaw proekologicznych u najmłodszych.

POTRZEBY

Zidentyfikowane zasoby oraz trudności wyznaczają konkretne kierunki ewolucji lokalnej polityki prorodzinnej, stawiając na deinstytucjonalizację opieki, rozbudowę infrastruktury rekreacyjno-edukacyjnej oraz wyrównywanie szans edukacyjnych.

Najpilniejszym zadaniem o charakterze infrastrukturalnym jest przeprowadzenie kompleksowego remontu budynku szkoły oraz oddziału przedszkolnego, połączone z utworzeniem nowoczesnego placu zabaw przy szkole oraz zapewnieniem odpowiedniego zacienienia strefy zabaw przy przedszkolu. W celu zwalczania wykluczenia logistycznego konieczne jest zwiększenie liczby połączeń transportowych poza granice gminy oraz budowa bezpiecznych, doświetlonych ścieżek rowerowych z sygnalizacją świetlną. System wymaga również zabezpieczenia funduszy zewnętrznych na organizację dodatkowych zajęć pozalekcyjnych (językowych, artystycznych, tanecznych) oraz regularnych, grupowych wyjazdów rekreacyjnych dla rodzin, np. na basen, do teatru czy opery.

W sferze integracji społecznej i rozwoju kapitału kulturowego pożądane jest utworzenie stacjonarnego domu kultury oraz świetlicy środowiskowej dla młodzieży, które stanowiłyby bezpieczne miejsca spotkań poza czasem szkolnym. Przestrzeń rekreacji rodzinnej planuje się rozwinąć poprzez kompleksowe zagospodarowanie terenów wokół zalewu i rzeki, rozbudowę stadionu lekkoatletycznego oraz doposażenie lokalnych placów zabaw.

W sferze zdrowia i wsparcia specjalistycznego kluczowe jest dążenie do rozbudowy Ośrodka Zdrowia, pozyskania dziecięcych lekarzy specjalistów, psychiatrów oraz zapewnienia stałego dostępu do diagnozy i terapii psychologicznej. Niezwykle ważnym zadaniem o wysokiej wartości społecznej pozostaje utworzenie oddziałów integracyjnych oraz sformalizowanych grup wsparcia dla rodziców dzieci ze szczególnymi potrzebami. Dopełnieniem tych działań powinno być silniejsze promowanie walorów turystycznych regionu, tworzenie nowych miejsc pracy dla wkraczającej w dorosłość młodzieży oraz regularne prowadzenie warsztatów ekologicznych kształtujących postawy prośrodowiskowe od najmłodszych lat.

3.4. ANALIZA POTRZEB PODMIOTÓW POMOCY SPOŁECZNEJ

POTRZEBY INFRASTRUKTURALNE

W obszarze infrastruktury technicznej sytuacja Miasta i Gminy Odrzywół jawi się jako korzystna – budynki użyteczności publicznej zostały poddane odpowiednim pracom modernizacyjnym i są dobrze dostosowane architektonicznie pod kątem wymogów dostępności dla osób o ograniczonej mobilności. Wyjątkowym atutem i silną stroną zasobów komunalnych jest posiadanie trzech samochodów w pełni przystosowanych do przewozu i potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

Pomimo dobrze rozwiniętej bazy technicznej, w odpowiedzi na rosnące wyzwania środowiskowe, pożądana jest systemowa rozbudowa lokalnej oferty mieszkaniowej poprzez utworzenie mieszkań socjalnych oraz mieszkań treningowych. Dodatkowo jako strategiczne zadanie infrastrukturalno-społeczne wskazuje się podjęcie działań zmierzających do utworzenia stacjonarnego Centrum Integracji Społecznej (CIS) na terenie gminy.

POTRZEBY KADROWE

Analiza zasobów ludzkich w systemie pomocy społecznej wskazuje na konieczność wzmocnienia kadrowego oraz poszerzenia zespołu o specjalistyczne kompetencje. Z perspektywy diagnostycznej kluczową trudnością jest niedostateczna ilość środków finansowych przeznaczanych na systematyczne szkolenia i podnoszenie kwalifikacji obecnej kadry. Ponadto podmioty pomocowe borykają się z barierą ograniczonego dostępu do specjalistów – w strukturach lokalnych pożądanym byłoby zapewnienie stałego, bezpośredniego dostępu do usług prawnika, psychologa oraz terapeuty rodzinnego. Istotny deficyt dotyczy również personelu opiekuńczego; odnotowuje się brak wolnych etatów dla opiekunek środowiskowych, na których zatrudnienie jednostka nie posiada obecnie zabezpieczonych funduszy. W obszarze profesji pomocowych kluczowym wyzwaniem o wysokiej wartości społecznej pozostaje

adekwatne docenianie codziennej pracy pracowników socjalnych oraz systemowe podejmowanie działań dążących do podnoszenia rangi i prestiżu tego zawodu.

W celu uszczelnienia lokalnego systemu wsparcia wskazuje się na konieczność dalszego rozwijania i intensyfikacji partnerskiej współpracy międzyinstytucjonalnej. Rekomenduje się zacieśnianie stałych powiązań oraz wymiany informacji pomiędzy MGOPS, placówkami oświatowymi, podmiotami ochrony zdrowia, Policją, PCPR, organizacjami pozarządowymi oraz lokalnymi parafami.

PRZYCZYNY OGRANICZEŃ REALIZACJI USŁUG SPOŁECZNYCH

Główną i podstawową przyczyną barierowości oraz ograniczeń w rozwoju i wdrażaniu nowych form pomocy w środowisku lokalnym pozostają zdeterminowane rolniczym charakterem regionu ograniczone środki finansowe, jakimi dysponuje samorząd na realizację niektórych specjalistycznych usług społecznych.

4. PLAN DEINSTYTUCJONALIZACJI USŁUG SPOŁECZNYCH

Zidentyfikowane potrzeby mieszkańców Miasta i Gminy Odrzywół oraz wyzwania, z jakimi się mierzą lokalne instytucje i służby społeczne, stanowiły podstawę do opracowania Lokalnego Planu Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych na lata 2026-2030. Głównym celem Planu jest:

Budowa nowoczesnego, zintegrowanego i inkluzywnego systemu usług społecznych w Mieście i Gminie Odrzywół, opartego na potencjale Miejsko Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz wyspecjalizowanych ośrodków wsparcia dziennego, który poprzez deinstytucjonalizację i współpracę międzysektorową zapewnia mieszkańcom wysoką jakość życia, bezpieczeństwo socjalne oraz równe szanse w rozwoju osobistym i społecznym.

Osiągnięcie celu głównego będzie możliwe poprzez realizację celów szczegółowych, które zostały przygotowane z myślą o poszczególnych grupach korzystających ze wsparcia. Poniższy schemat przedstawia ich podsumowanie:

OSOBY STARSZE

Zapewnienie seniorom w Mieście i Gminie Odrzywół godnego oraz bezpiecznego starzenia się w ich naturalnym środowisku domowym poprzez rozwój zindywidualizowanych usług asystenckich oraz przeciwdziałanie osamotnieniu i wykluczeniu cyfrowemu.

OSOBY Z NIEPEŁNOSPRAWNOSCAMI

Zwalczanie barier transportowych i architektonicznych poprzez pozyskanie specjalistycznego taboru samochodowego, przy jednoczesnym rozszerzaniu dedykowanych programów oraz usług, trwale wzmacniających niezależność i integrację społeczną.

OSOBY W KRYZYSIE ZDROWIA PSYCHICZNEGO

Przeciwdziałanie izolacji osób z przewlekłe rozwijającymi się trudnościami psychicznymi i niepełnosprawnością intelektualną poprzez stabilne funkcjonowanie placówek, uruchomienie punktu bezpłatnego poradnictwa psychoterapeutycznego dla dzieci i dorosłych oraz rozwój rekreacyjnej infrastruktury wyciszenia.

DZIECKO I RODZINA

Wzmacnianie potencjału opiekuńczo-wychowawczego odrzywolskich rodzin oraz wspieranie aktywności zawodowej rodziców poprzez stabilne utrzymanie bazy opieki nad dziećmi do lat 3, rozwój pozalekcyjnych zajęć edukacyjno-kulturalnych oraz intensyfikację profilaktyki rówieśniczej i ekologicznej.

W kolejnych częściach przedstawiono zestaw działań przypisanych do poszczególnych celów szczegółowych, usystematyzowanych według obszarów wsparcia.

4.1.OSOBY STARSZE

Cel szczegółowy	Działanie	Okres realizacji	Podmiot/y odpowiedzialny/e
1. Zapewnienie seniorom w Mieście i Gminie Odrzywół godnego oraz bezpiecznego starzenia się w ich naturalnym środowisku domowym poprzez rozwój zindywidualizowanych usług asystenckich oraz przeciwdziałanie osamotnieniu i wykluczeniu cyfrowemu.	1.1. Rozszerzenie i upowszechnienie nowoczesnych form bezpieczeństwa , w tym systemów teleopieki (opasek bezpieczeństwa), połączone z organizacją warsztatów informatycznych i z zakresu bezpiecznej bankowości elektronicznej chroniących seniorów przed wykluczeniem cyfrowym.	2026-2030	MGOPS, UMiG, DDS+
	1.2. Zapewnienie stabilnego funkcjonowania miejsc w Dziennym Domu „Senior+” w Odrzywole wraz z systemowym rozwojem oferty wyjazdów integracyjnych (do kina, teatru).	2026-2030	DDS+, MGOPS, UMiG
	1.3. Rozszerzenie dotychczasowych usług MGOPS poprzez wprowadzenie funkcji mobilnego asystenta seniora oraz uruchomienie domowego programu wsparcia technicznego „Złota rączka”, świadczącego bezpłatną pomoc w codziennych sprawach i drobnych naprawach.	2026-2030	MGOPS, UMiG,
	1.4. Podejmowanie działań na rzecz utworzenia stałego systemu przewozów typu „Taksówka dla seniora” , ukierunkowany na likwidację wykluczenia komunikacyjnego starszych mieszkańców sołectw i ułatwienie im dojazdów do Ośrodka Zdrowia oraz urzędów.	2026-2030	UMiG, MGOPS, DDS+
	1.5. Rozszerzenie programu dożywiania „Posiłek w szkole i w domu” o regularny system dowozu ciepłych posiłków bezpośrednio do domów seniorów niesamodzielnych, przy jednoczesnym rozwijaniu plenerowej oferty międzypokoleniowej we współpracy z lokalnymi KGW i OSP.	2026-2030	MGOPS, UMiG, DDS+

4.2.OSOBY Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

Cel szczegółowy	Działanie	Okres realizacji	Podmiot/y odpowiedzialny/e
2. Zwalczanie barier transportowych i architektonicznych poprzez pozyskanie specjalistycznego taboru samochodowego, przy jednoczesnym rozszerzaniu dedykowanych programów oraz usług, trwale wzmacniających niezależność i integrację społeczną.	2.1. Pozyskanie środków na zakup nowego busa przystosowanego do przewozu osób z niepełnosprawnościami w celu zwiększenia dostępności przewozów poza gminę i poprawy dojazdu do placówek rehabilitacyjnych, stanowiące rozwinięcie bazy dotychczasowych 3 pojazdów specjalistycznych gminy.	2026-2030	UMiG, MGOPS
	2.2. Sukcesywne eliminowanie barier architektonicznych infrastruktury zewnętrznej (chodników i ciągów komunikacyjnych).	2026-2030	UMiG, MGOPS
	2.3. Systematyczne upowszechnianie i zwiększanie zasięgu nieodpłatnego programu „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością”, ze szczególnym uwzględnieniem wsparcia w przemieszczaniu się, załatwianiu spraw urzędowych oraz ułatwianiu kontaktu z otoczeniem.	2026-2030	MGOPS
	2.4. Rozwój programu „Opieka wytchnieniowa” dla dzieci i dorosłych oraz wdrażanie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania, połączone z rozwojem systemów pomocy sąsiedzkiej oraz teleopieki.	2026-2030	MGOPS, UMiG, ŚDS
	2.5. Rozwijanie oferty wyjazdów integracyjnych i wycieczek turystycznych dla dorosłych oraz dzieci niebędących uczestnikami ŚDS, połączone z organizacją warsztatów przeciwdziałających e-wykluczeniu (obsługa telefonu i komputera) oraz dążeniem do utworzenia Centrum Integracji Społecznej (CIS) na terenie gminy.	2026-2030	MGOPS, ŚDS, UMiG

4.3.OSOBY W KRYZYSIE ZDROWIA PSYCHICZNEGO

Cel szczegółowy	Działanie	Okres realizacji	Podmiot/y odpowiedzialny/e
3. Przeciwdziałanie izolacji osób z przewlekłe rozwijającymi się trudnościami psychicznymi i niepełnosprawnością intelektualną poprzez stabilne funkcjonowanie placówek, uruchomienie punktu bezpłatnego poradnictwa psychoterapeutycznego dla dzieci i dorosłych oraz rozwój rekreacyjnej infrastruktury wyciszenia.	3.1. Zapewnienie stabilnego finansowania dla miejsc w Środowiskowym Domu Samopomocy w Myślakowicach oraz miejsc w Dziennym Domu „Senior+”, połączone z rozszerzeniem metod terapeutycznych przeciwdziałających depresji, wykluczeniu i samotności.	2026-2030	ŚDS, DDS+, MGOPS, UMiG
	3.2. Powołanie do życia i rozwój działalności lokalnego punktu konsultacyjnego, zapewniającego dzieciom oraz dorosłym bezpłatny, stały dostęp do psychologa, psychoterapeuty oraz psychiatry, co pozwoli na zachowanie ciągłości opieki terapeutycznej.	2026-2030	UMiG, MGOPS, GKRPA
	3.3. Kompleksowe zagospodarowanie terenów wokół zalewu i rzeki poprzez budowę ścieżek spacerowych, rowerowych, montaż altan, ławeczek odpoczynku oraz utworzenie tężni solankowej, tworzących bezpieczne, sprzyjające relaksacji i integracji miejsca dla mieszkańców.	2026-2030	UMiG
	3.4. Zabezpieczenie funduszy na kampanie informacyjne (plakaty, ulotki) podnoszące świadomość o dostępnej pomocy, połączone z prowadzeniem warsztatów profilaktycznych dla młodzieży.	2026-2030	GKRPA, MGOPS

4.4.DZIECKO I RODZINA

Cel szczegółowy	Działanie	Okres realizacji	Podmiot/y odpowiedzialny/e
4. Wzmacnianie potencjału opiekuńczo-wychowawczego odrzywolskich rodzin oraz wspieranie aktywności zawodowej rodziców poprzez stabilne utrzymanie bazy opieki nad dziećmi do lat 3, rozwój pozalekcyjnych zajęć edukacyjno-kulturalnych oraz intensyfikację profilaktyki rówieśniczej i ekologicznej.	4.1. Zapewnienie ciągłości funkcjonowania miejsc w Klubie Maluch Plus „Słoneczny Kącik” oraz modernizacja i zacienienie rodzinnych placów zabaw.	2026-2030	UMiG, Klub Maluch
	4.2. Podjęcie działań zmierzających do utworzenia świetlicy środowiskowej dla dzieci i młodzieży funkcjonującej poza szkołą, tworzących bezpieczną i atrakcyjną przestrzeń spotkań i integracji rodzinnej.	2026-2030	UMiG, MGOPS
	4.3. Podejmowanie działań na rzecz pozyskania zewnętrznych funduszy na finansowanie zajęć dodatkowych (np. nauki gry na instrumentach, tańca, języka angielskiego), połączone z organizacją zorganizowanych wyjazdów rodzinnych (na basen, do teatru) oraz zwiększeniem liczby transportowych połączeń publicznych poza gminę.	2026-2030	UMiG, MGOPS
	4.4. Systematyczne prowadzenie warsztatów ekologicznych kształtujących postawy prośrodowiskowe wśród dzieci i młodzieży, połączone z realizacją nowych nasadzeń zieleni wokół szkół oraz zagospodarowaniem rekreacyjnym terenów wokół zalewu miejskiego i rzeki.	2026-2030	MGOPS, Biblioteka

5. ZESTAWIENIE POTENCJALNYCH ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA

Zestawienie potencjalnych źródeł finansowania działań opisanych w rozdziale 4 – Plan Deinstytucjonalizacji usług społecznych – umożliwia lepsze zidentyfikowanie i wykorzystanie dostępnych środków na realizację usług społecznych. Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych Miasta i Gminy Odrzywół na lata 2026-2030. przewiduje przede wszystkim korzystanie z funduszy zewnętrznych, w szczególności środków Unii Europejskiej, krajowych programów wsparcia oraz funduszy pochodzących z budżetu województwa. Wkład własny gminy będzie miał charakter uzupełniający, zapewniając przede wszystkim ciągłość oraz stabilność wdrażanych działań.

Realizacja działań ujętych w niniejszym Planie opierać się będzie na następujących źródłach finansowania:

- środkach unijnych,
- środkach ministerialnych i funduszach krajowych,
- środkach z budżetu Województwa Mazowieckiego,
- środkach własnych miasta i gminy,
- innych dostępnych funduszach i instrumentach zewnętrznych.

Poniżej przedstawiono zestawienie potencjalnych, szczegółowych źródeł finansowania działań ujętych w Planie. Zawarte w tabelach programy i fundusze odzwierciedlają aktualne możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych. Choć ich dostępność i warunki mogą ulegać zmianom w czasie, obecnie stanowią one solidną podstawę do planowania oraz inspirowania się przy pozyskiwaniu finansowania.

Tabela 13. Obszary dofinansowania w ramach funduszy unijnych

Program	Działanie	Obszar wsparcia	Obszar dofinansowania	Opis
Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027	Zdrowie pracowników	Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego	Zdrowie psychiczne w pracy	Wsparcie zdrowia psychicznego pracodawców i pracowników, w tym profilaktyka wypalenia zawodowego.
	Usługi społeczne i zdrowotne	Osoby starsze	Dzienne Domy Opieki Medycznej	Tworzenie i wsparcie funkcjonowania placówek oferujących dzienną opiekę medyczną.
		Osoby starsze, Osoby z niepełnosprawnościami, osoby w kryzysie zdrowia psychicznego	Mieszkania treningowe i wspomagane	Zapewnienie warunków do samodzielnego funkcjonowania osób wymagających wsparcia.
		Osoby starsze, Osoby z niepełnosprawnościami, osoby w kryzysie zdrowia psychicznego, Rodziny z dziećmi	Opieka wytchnieniowa	Wsparcie dla opiekunów osób zależnych poprzez czasowe przejęcie opieki.
		Osoby starsze	Aktywizacja seniorów	Zwiększenie samodzielności, przeciwdziałanie marginalizacji społecznej i aktywizacja seniorów.
		Osoby starsze, Osoby z niepełnosprawnościami, Rodziny z dziećmi	Usługi asystenckie	Pomoc osobom z niepełnosprawnościami w codziennym funkcjonowaniu.
		Osoby starsze, Osoby z niepełnosprawnościami	Usługi teleopiekuńcze	Zdalne monitorowanie stanu zdrowia i bezpieczeństwa osób starszych lub niesamodzielnych.
		Osoby starsze, Osoby z niepełnosprawnościami	Usługi transportowe	Transport dla osób potrzebujących wsparcia, np. do placówek zdrowotnych czy społecznych.
		Osoby starsze, Osoby z niepełnosprawnościami	Transport door-to-door	Indywidualny transport dla osób o ograniczonej mobilności.
		Osoby starsze, Osoby z niepełnosprawnościami	Usługi opiekuńcze	Świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania.
		Osoby starsze, Osoby z niepełnosprawnościami	Dostosowanie mieszkania	Adaptacja mieszkań do potrzeb osób starszych lub z niepełnosprawnościami.
	Usługi społeczne na rzecz rodzin	Rodziny z dziećmi	Mediacje rodzinne	Pomoc w rozwiązywaniu konfliktów rodzinnych poprzez mediacje.
		Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego	Konsultacje i porady psychologiczne	Wsparcie psychologiczne, psychoedukacja i działania profilaktyczne.

Program	Działanie	Obszar wsparcia	Obszar dofinansowania	Opis
		Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego	Pomoc osobom uzależnionym i ich rodzinom	Terapeutyczne i społeczne wsparcie osób z problemem uzależnień oraz ich rodzin.
		Rodziny z dziećmi	Poradnictwo prawne	Udzielanie porad prawnych w zakresie funkcjonowania rodziny.
		Rodziny z dziećmi	Terapia rodzinna	Terapia dla rodzin przeżywających trudności we współżyciu społecznym lub emocjonalnym.
		Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego	Psychoterapia indywidualna	Pomoc psychoterapeutyczna dla osób indywidualnych.
		Rodziny z dziećmi	Grupy wsparcia i warsztaty wychowawcze	Wzmacnianie kompetencji rodzicielskich i wymiana doświadczeń.
		Rodziny z dziećmi	Praca socjalna	Świadczenia pracy socjalnej na rzecz rodzin wymagających wsparcia.
	Rewitalizacja miast	Osoby z niepełnosprawnościami	Usuwanie barier architektonicznych	Likwidacja przeszkód utrudniających poruszanie się osobom z niepełnosprawnościami.
		Osoby z niepełnosprawnościami	Dostosowanie obiektów	Przystosowanie budynków do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, poprawa dostępności przestrzeni publicznej.
Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową 2021-2027	-	Wszyscy mieszkańcy	Paczki żywnościowe/posiłki oraz działania towarzyszące, - warsztaty i doradztwo.	Zapewnienie osobom najbardziej potrzebującym podstawowej pomocy żywnościowej w formie paczek lub posiłków oraz umożliwienie im udziału w bezpłatnych warsztatach na rzecz włączenia społecznego
Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego	Program Aktywny Maluch 2022-2029	Rodziny z dziećmi	Usługi opieki nad dziećmi	Tworzenie i funkcjonowanie nowych miejsc opieki dla dzieci do lat 3 (żłobki, kluby dziecięce, dzienni opiekunowie) poprzez dofinansowanie inwestycji infrastrukturalnych oraz kosztów bieżących.

Źródło: opracowanie własne

Tabela 14. Obszary dofinansowania w ramach budżetu państwa oraz jednostek samorządowych

Jednostka odpowiedzialna	Źródło finansowania/ Fundusz	Program	Obszar wsparcia	Obszar dofinansowania	Opis
Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej	Budżet państwa	Program „Aktywni Seniorzy - ASY”	Osoby w wieku 60+ oraz ich opiekunowie	Edukacja, rozwój polityki senioralnej, aktywizacja	Program wieloletni wspierający aktywność społeczną, edukacyjną i kulturalną, obejmujący rozwój polityki senioralnej, edukację, integrację międzypokoleniową, partycypację społeczną i dzienne formy wsparcia.
	Budżet państwa - Fundusz Solidarnościowy	„Opieka wytchnieniowa” dla Jednostek Samorządu Terytorialnego	Osoby z niepełnosprawnościami, Rodziny z dziećmi	Opieka wytchnieniowa	Odciążenie członków rodzin lub opiekunów poprzez wsparcie ich w codziennych obowiązkach lub zapewnienie czasowego zastępstwa. O uzyskanie środków na realizację zadań w ramach Programu, mogą ubiegać się jednostki samorządu terytorialnego szczebla gminnego lub powiatowego.
		„Opieka wytchnieniowa” dla Organizacji Pozarządowych	Osoby z niepełnosprawnościami, Rodziny z dziećmi	Opieka wytchnieniowa	Odciążenie członków rodzin lub opiekunów poprzez wsparcie ich w codziennych obowiązkach lub zapewnienie czasowego zastępstwa. O uzyskanie środków na realizację zadań w ramach Programu, mogą ubiegać się Organizacje pozarządowe.
		„Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością” dla Jednostek Samorządu Terytorialnego	Osoby z niepełnosprawnościami	Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnościami	Celem Programu jest wprowadzenie usług asystencji osobistej jako formy ogólnodostępnego wsparcia w wykonywaniu codziennych czynności oraz funkcjonowaniu w życiu społecznym. O uzyskanie środków na realizację zadań w ramach Programu, mogą ubiegać się jednostki samorządu terytorialnego szczebla gminnego lub powiatowego.
		„Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością” dla Organizacji Pozarządowych	Osoby z niepełnosprawnościami	Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnościami	Celem Programu jest wprowadzenie usług asystencji osobistej jako formy ogólnodostępnego wsparcia w wykonywaniu codziennych czynności oraz funkcjonowaniu w życiu społecznym. O uzyskanie środków na realizację zadań w ramach Programu, mogą ubiegać się Organizacje pozarządowe.
		„Centra opiekuńczo-mieszkalne”	Osoby z niepełnosprawnościami	Centra opiekuńczo-mieszkalne	Stworzenie miejsc, gdzie osoby niepełnosprawne mogą zamieszkiwać na zasadach pobytu dziennego lub całodobowego, zapewniając im niezależność i samodzielność. Program adresowany jest do gmin i powiatów, które zorganizują usługi zamieszkiwania w formie pobytu dziennego lub całodobowego w Centrach.

Jednostka odpowiedzialna	Źródło finansowania/ Fundusz	Program	Obszar wsparcia	Obszar dofinansowania	Opis
	Budżet państwa (<80%) i budżet gminy (>20%)	Korpus Wsparcia Seniorów	Osoby starsze	Usługi opiekuńcze dla seniorów	1. Pomoc w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych (np. pomoc w robieniu zakupów, przygotowywaniu posiłków, sprzątanii), 2. Podstawowa opieka higieniczno-pielęgniarska (pomoc w myciu, ubieraniu, poruszaniu się), 3. Zapewnienie kontaktów z otoczeniem (pomoc w uczestniczeniu w wydarzeniach społecznych, zapewnienie towarzystwa), 4. Dofinansowanie zakupu i użytkowania opasek bezpieczeństwa lub innych urządzeń, 5. Wsparcie w utrzymaniu samodzielności w miejscu zamieszkania
	Budżet państwa (<60%) i budżet gminy (>40%)	„Opieka 75+”	Osoby starsze	Usługi opiekuńcze, w tym specjalistyczne usługi opiekuńcze	Zwiększenie dostępności do usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób w wieku 75 lat i więcej, które są osobami samotnymi, samotnie gospodarującymi, a także tych które pozostają w rodzinie.
	Budżet państwa (100%)	„Za życiem”	Rodziny z dziećmi	Wsparcie rodzin z dziećmi	Kompleksowe wsparcie dla rodzin z dziećmi z ciężkimi niepełnosprawnościami lub nieuleczalnymi chorobami, a także dla kobiet w ciąży i ich rodzin. Wsparcie obejmuje m.in.: jednorazowe świadczenie w wysokości 4000 zł, asystenci rodzin, wczesne wspomaganie rozwoju dziecka i jego rodziny, usługi wspierające i rehabilitacyjne.
	Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych - finansowany z budżetu państwa, pracodawców i innych źródeł	„Dostępna przestrzeń publiczna”	Osoby z niepełnosprawnościami	Usuwanie barier architektonicznych	Zapewnienie osobom z niepełnosprawnościami dostępu do przestrzeni publicznej, informacji i komunikacji, a także technologii, urządzeń oraz usług powszechnie dostępnych lub powszechnie zapewnianych, na zasadzie równości z innymi osobami.
		„Samodzielność – Aktywność – Mobilność!” Mobilność osób z niepełnosprawnością	Osoby z niepełnosprawnościami	Usługi transportowe	Wzrost niezależności osób z niepełnosprawnościami oraz ułatwienie im aktywności społecznej lub zawodowej poprzez zapewnienie dostępu do korzystania z samochodu osobowego.

Jednostka odpowiedzialna	Źródło finansowania/ Fundusz	Program	Obszar wsparcia	Obszar dofinansowania	Opis
		„Dostępność ponad barierami”	Osoby z niepełnosprawnościami	Usuwanie barier architektonicznych	Rozwój i zwiększenie dla osób z niepełnosprawnościami dostępności przestrzeni fizycznej, cyfrowej i informacyjno-komunikacyjnej, a także dostępności produktów i usług, w tym dotyczących turystyki, rekreacji i kultury.
		„Centra informacyjno-doradcze dla osób z niepełnosprawnościami”	Osoby z niepełnosprawnościami	Usługi wspierające osoby z niepełnosprawnościami	Uruchomienie centrów oferujących kompleksowe wsparcie informacyjne, doradcze i eksperckie dla osób z niepełnosprawnościami oraz ich otoczenia, w tym w zakresie doboru technologii asystujących.
		„Zajęcia klubowe w WTZ”	Osoby z niepełnosprawnościami	Aktywizacja osób z niepełnosprawnościami	Rehabilitacja społeczna i zawodowa w formie warsztatów terapii zajęciowej.
		„Wsparcie Inicjatyw”	Osoby z niepełnosprawnościami	Integracja i aktywizacja osób z niepełnosprawnościami	Promowanie działań na rzecz aktywizacji środowiska osób niepełnosprawnych
Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (moduł 1 i 2) oraz Ministerstwo Edukacji Narodowej (moduł 3)	Budżet państwa (80%) i budżet gminy (20%)	Program „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2024-2028	Rodziny z dziećmi	Opieka żywnościowa	Moduł 1 i 2 - zapewnia pomoc dzieciom, uczniom i młodzieży oraz obejmuje pomocą osoby dorosłe, zwłaszcza osoby starsze, chore, niepełnosprawne i samotne w formie posiłku, świadczenia pieniężnego na zakup posiłku lub żywności albo świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych. Moduł 3 - wzmocnienie opiekuńczej funkcji szkoły podstawowej poprzez tworzenie warunków umożliwiających spożywanie przez uczniów posiłku w trakcie pobytu w szkole.
Samorząd Województwa Mazowieckiego	Budżet Województwa Mazowieckiego (max. 80%)	„Wsparcie osób z niepełnosprawnościami na Mazowszu”	Osoby z niepełnosprawnościami	Dostęp do kultury dla osób z niepełnosprawnościami	Ułatwienie osobom z niepełnosprawnościami dostępu do instytucji kultury, dla których organizatorem jest Samorząd Województwa Mazowieckiego, poprzez możliwość skorzystania z ich oferty za preferencyjną cenę biletu, tj. 1 zł

Jednostka odpowiedzialna	Źródło finansowania/ Fundusz	Program	Obszar wsparcia	Obszar dofinansowania	Opis
					brutto za osobę z niepełnosprawnościami i 1 zł brutto za towarzyszącego jej opiekuna
		„Mazowsze dla młodzieży”	Rodziny z dziećmi	Aktywizacja młodzieży	Tworzenie i rozwój Młodzieżowych Rad poprzez dofinansowanie działań edukacyjnych, promocyjnych oraz organizacyjnych. Dotacje obejmują m.in. szkolenia dla młodzieżowych radnych i ich opiekunów, kampanie informacyjne oraz realizację inicjatyw młodzieżowych.
		„Mazowsze dla lokalnych centrów integracyjnych”	Wszyscy mieszkańcy	Integracja i aktywizacja mieszkańców	Zadania aktywizujące, integrujące i rozwijające lokalne społeczności poprzez zapewnienie podstawowej infrastruktury (takiej jak np. świetlice wiejskie, gminne/osiedlowe ośrodki kultury, domy kultury, domy pomocy społecznej, itp.) pełniące rolę tzw. „centrum integracyjno-kulturalne”

Źródło: opracowanie własne

6. SYSTEMY MONITOROWANIA I OCENY

Poniżej przedstawiono system monitorowania realizacji, oceny efektywności oraz pomiaru wskaźników Lokalnego Planu Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych Miasta i Gminy Odrzywół. Szczególny nacisk położono na dokładne określenie metod ewaluacji podejmowanych działań, co umożliwi rzetelną i wszechstronną ocenę ich wpływu na poprawę jakości życia mieszkańców oraz wspieranie rozwoju społecznego w mieście i gminie. Proces ewaluacji będzie obejmował zarówno analizę stopnia realizacji zaplanowanych zadań, jak i ocenę osiągnięcia wyznaczonych wskaźników efektów i oddziaływania.

Monitoring wskaźników przypisanych do poszczególnych obszarów wsparcia będzie prowadzony regularnie, z wykorzystaniem danych zarówno ilościowych, jak i jakościowych. Takie podejście pozwoli na bieżące wychwytywanie zmieniających się potrzeb mieszkańców, elastyczne dostosowywanie działań oraz zapewnienie wysokiej skuteczności realizowanych usług społecznych w mieście i gminie Odrzywół.

6.1. WSKAŹNIKI REZULTATU I PRODUKTU

Wskaźniki służące monitorowaniu realizacji Lokalnego Planu Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych Miasta i Gminy Odrzywół zostały przypisane do poszczególnych celów szczegółowych. Ich zastosowanie pozwoli na ocenę postępów w realizacji głównego celu, jakim jest stworzenie spójnego i dostępnego systemu usług społecznych odpowiadającego na złożone potrzeby lokalnej społeczności, ze szczególnym uwzględnieniem seniorów, osób z niepełnosprawnościami, rodzin z dziećmi oraz osób z problemami zdrowia psychicznego.

Wskaźniki zostały usystematyzowane według obszarów interwencji, których dotyczą. Warto jednak podkreślić, że ze względu na ich charakter przekrojowy, niektóre wskaźniki mogą odnosić się do więcej niż jednego obszaru wsparcia, mimo iż formalnie przypisane są do konkretnego celu. Szczegółowy wykaz wskaźników monitorujących realizację poszczególnych celów szczegółowych przedstawia poniższa

Tabela 15.

Wskaźniki rezultatu i produktu w podziale na obszary wsparcia

OSOBY STARSZE		
I.p.	Cel szczegółowy	Nazwa wskaźnika
1.	Zapewnienie seniorom w Mieście i Gminie Odrzywół godnego oraz bezpiecznego starzenia się w ich naturalnym środowisku domowym poprzez rozwój zindywidualizowanych usług asystenckich oraz przeciwdziałanie osamotnieniu i wykluczeniu cyfrowemu.	Liczba seniorów objętych systemem teleopieki. Liczba zorganizowanych wyjazdów integracyjnych w ramach funkcjonowania DDS+. Liczba seniorów objętych wsparciem w formie dożywiania.
OSOBY Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI		
I.p.	Cel szczegółowy	Nazwa wskaźnika
2.	Zwalczanie barier transportowych i architektonicznych poprzez pozyskanie specjalistycznego taboru samochodowego, przy jednoczesnym rozszerzaniu dedykowanych programów oraz usług, trwale wzmacniających niezależność i integrację społeczną.	Liczba osób objętych wsparciem Asystenta Osobistego Osoby z Niepełnosprawnością. Liczba osób korzystających z opieki wytchnieniowej. Liczba osób korzystających z transportu specjalistycznego.
OSOBY W KRYZYSIE ZDROWIA PSYCHICZNEGO		
I.p.	Cel szczegółowy	Nazwa wskaźnika
3.	Przeciwdziałanie izolacji osób z przewlekłe rozwijającymi się trudnościami psychicznymi i niepełnosprawnością intelektualną poprzez stabilne funkcjonowanie placówek, uruchomienie punktu bezpłatnego	Liczba udzielonych konsultacji w ramach Punktu Konsultacyjnego. Liczba uczestników warsztatów profilaktycznych z zakresu przeciwdziałania kryzysom zdrowia psychicznego.

	poradnictwa psychoterapeutycznego dla dzieci i dorosłych oraz rozwój rekreacyjnej infrastruktury wyciszenia.	Liczba uczestników zajęć terapeutycznych w ramach funkcjonowania ŚDS.
RODZINY Z DZIEĆMI		
I.p.	Cel szczegółowy	Nazwa wskaźnika
4.	Wzmacnianie potencjału opiekuńczo-wychowawczego odrzywolskich rodzin oraz wspieranie aktywności zawodowej rodziców poprzez stabilne utrzymanie bazy opieki nad dziećmi do lat 3, rozwój pozalekcyjnych zajęć edukacyjno-kulturalnych oraz intensyfikację profilaktyki rówieśniczej i ekologicznej.	Liczba dzieci objętych opieką w ramach Klubu Maluch+. Liczba wyjazdów integracyjnych zorganizowanych dla dzieci i młodzieży. Liczba warsztatów ekologicznych zorganizowanych w celu wypracowania poprawnych postaw ekologicznych wśród dzieci i młodzieży.

Źródło: opracowanie własne

6.2.OPIS SYSTEMU MONITOROWANIA REALIZACJI PLANU I OSIĄGNIĘCIA WSKAŹNIKÓW

System monitorowania realizacji Planu oraz osiągania wskaźników ma na celu zapewnienie skutecznego nadzoru nad postępowm wdrażania zaplanowanych działań oraz ocenę stopnia realizacji wyznaczonych celów. Efektywne monitorowanie stanowi kluczowy element powodzenia całego przedsięwzięcia. Regularna analiza pozwoli na bieżąco śledzić zgodność działań z założeniami Planu oraz umożliwi szybkie reagowanie i wprowadzanie korekt w przypadku pojawiających się trudności. Taki system zapewni transparentność oraz odpowiedzialność w procesie realizacji, wspierając efektywne zarządzanie usługami społecznymi w mieście i gminie Odrzywół.

Monitoring realizacji Lokalnego Planu Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych Miasta i Gminy Odrzywół na lata 2026-2030 oraz stopnia osiągania zaplanowanych wskaźników będzie prowadzony przez pracowników Miejsko Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej we współpracy z lokalnymi interesariuszami zaangażowanymi w opracowanie i wdrażanie dokumentu, w tym:

- przedstawicielami władz miasta i gminy,
- jednostkami organizacyjnymi miasta i gminy,
- organizacjami pozarządowymi,
- innymi partnerami społecznymi i instytucjonalnymi.

Pracownicy Miejsko Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej gromadzić będą dane dotyczące poszczególnych działań. Zebrane informacje – zgodne z określonymi wskaźnikami przypisanymi do celów szczegółowych – będą następnie analizowane przez zespół monitorujący.

Na podstawie wskaźników co dwa lata opracowywany będzie raport podsumowujący postępy w realizacji Planu. Wskaźniki stanowiąc będą podstawowe narzędzie oceny skuteczności działań oraz stopnia osiągnięcia zakładanych rezultatów.

6.3. OCENA SKUTECZNOŚCI I EFEKTYWNOŚCI PLANU (EWALUACJA)

Ostatnim etapem wdrażania Lokalnego Planu Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych Miasta i Gminy Odrzywół będzie przeprowadzenie ewaluacji podjętych działań. Jej głównym celem będzie ocena efektów oraz zasadności realizowanych interwencji społecznych. Ewaluacja pozwoli określić stopień realizacji celów zawartych w Planie, a także ocenić skuteczność i efektywność podejmowanych działań.

Proces ewaluacji zostanie przeprowadzony w dwóch etapach:

1. **Ewaluacja on-going (bieżąca)** – prowadzona w trakcie realizacji Planu, jako integralna część systemu monitorowania. Ma na celu regularną ocenę postępów w realizacji celów operacyjnych oraz identyfikację ewentualnych barier i wyzwań. Dzięki temu możliwe będzie bieżące dostosowywanie działań do zmieniającej się sytuacji społecznej i organizacyjnej. Ewaluacja ta będzie realizowana we współpracy z Miejsko Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Odrzywole oraz innymi jednostkami wdrażającymi Plan.
2. **Ewaluacja ex-post (końcowa)** – przeprowadzona po zakończeniu okresu obowiązywania Planu. Obejme analizę osiągniętych rezultatów, trwałości wdrożonych rozwiązań oraz efektywności wykorzystania zasobów – finansowych, kadrowych i organizacyjnych. Pozwoli to na ocenę rzeczywistego wpływu podejmowanych działań na jakość życia mieszkańców miasta i gminy Odrzywół.

7. SPIS ELEMENTÓW GRAFICZNYCH

TABELE

Tabela 1. Powiązanie celów Planu z dokumentami strategicznymi wyższego szczebla	6
Tabela 2. Liczba ludności w podziale na płeć w latach 2023-2025.....	7
Tabela 3. Poziom wykształcenia mieszkańców.....	9
Tabela 4. Poziom bezrobocia w latach 2023-2025	9
Tabela 5. Powody przyznawania pomocy społecznej w latach 2023-2025	9
Tabela 6. Liczba osób i rodzin korzystających ze świadczeń pieniężnych, niepieniężnych oraz pozostałych usług w latach 2023-2025.....	10
Tabela 7. Liczba osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej w ramach zadań własnych w latach 2023-2025 wraz z kwotą świadczeń	11
Tabela 8. Podstawowe informacje o podmiotach (lokalizacja, liczba miejsc, użytkowanie) dla lat 2023-2025	14
Tabela 9. Informacje o personelu w podmiotach dla lat 2023-2025	14
Tabela 10. Informacje organizacyjne dotyczące podmiotów dla lat 2023-2025.....	14
Tabela 11. Odpłatność Gminy Odrzywół za pobyt w Domu Pomocy Społecznej	15
Tabela 12. Usługi środowiskowe świadczone na terenie miasta i gminy w 2025 r.	18
Tabela 13. Obszary dofinansowania w ramach funduszy unijnych	33
Tabela 14. Obszary dofinansowania w ramach budżetu państwa oraz jednostek samorządowych	35
Tabela 15. Wskaźniki rezultatu i produktu w podziale na obszary wsparcia.....	39

WYKRESY

Wykres 1. Piramida wieku i płci w 2025 roku	8
Wykres 2. Współczynnik obciążenia demograficznego.....	8

MAPY

Mapa 1. Położenie miasta i gminy Odrzywół.....	7
--	---